วารสาร

โพธิยาลัย

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๖ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๘ ๖

- ปุจฉา-วิสัชนา : ปัญหาเรื่องทาน (๔)
- ตำนานพระแก้วมรกต
- ภาษาน่ารู้ : 'ธาตุ' แบบไทยๆ
- ภาษาคน-ภาษาธรรม ในชาดก
- มุมมอง : พุทธบริษัทกับการสืบต่ออายุพระศาสนา
- กวีนิพนธ์ : ความรู้ ความรัก และความฝัน
- ตำนานคาถาพระอรหันต์ ๘ ทิศ (๒)
- หนังสือน่าอ่าน : พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร
- โอกาสเกิดได้ยาก ๔ ประการ
- ใต้ฟ้าวัดจากแดง

เปิดเล่ม

วารสารโพธิยาลัย

ฉบับที่ ๖ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘

วารสารโพธิยาลัย เดินทางมาได้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว เริ่มมีแฟนประจำถามหา และรออ่านเล่มใหม่ ปฏิสัมพันธ์ในลักษณะนี้ จะว่าไป ก็เป็นกำลังใจให้กับเรา คณะผู้จัดทำวารสาร ที่ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์สุขของผู้อ่านอย่างแท้จริง ไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจใดๆ ทั้งสิ้น เป็นธรรมทานบริสุทธิ์ ที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่า ชนะทานทั้งปวง

หากผู้อ่านท่านใดเห็นคุณค่าในการเผยแผ่ธรรมของเรา อยากมีส่วนร่วมในธรรมทานนี้ ไม่ว่าจะทางใด สามารถติดต่อได้ที่วัดจากแดง ซ.เพชรหึงษ์ ๑๐ ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ โทร. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

ผู้อ่านที่ติดตามวารสารโพธิยาลัยมาโดยตลอด อาจจะสังเกตพบว่า มักจะมีบทความเกี่ยวกับพระพุทธรูป สำคัญมาตีพิมพ์ไว้เสมอ เพราะพระพุทธรูปคือรูปเคารพ แทนองค์พระศาสดา ในฐานะพุทธศาสนิกชน การเคารพบูชาพระพุทธรูป เปรียบเหมือนการเคารพบูชาพระพุทธองค์ และพระพุทธรูปทั้งหลายจะถูกสร้างด้วยศรัทธาอย่างสูงสุด ในสมัยโบราณปฏิมากรผู้ปั้น แกะ หล่อ พระพุทธรูปจะต้องถือศีลแปด และแต่งชุดขาวในการทำงาน ฉบับนี้เราได้ตีพิมพ์เรื่อง **ตำนานพระแก้วมรกต** พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของคนไทย โดยนำมาจากหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ section สำมะโน ประจำวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ วารสารโพธิยาลัยขอขอบคุณ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ มา ณ โอกาสนี้

เนื้อหาในวารสารฯ ฉบับนี้ มีหลายบทความที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษา ซึ่งมีความสำคัญมาก แต่ผู้คนส่วนมากมักจะมองไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร โดยลืมไปว่า ภาษาคือเครื่องมือเข้าถึงความรู้ต่างๆ ความเข้าใจสิ่งต่างๆ หากไม่มีภาษา หรือพูดคนละภาษา จะเข้าใจกันยากมาก หรือไม่เข้าใจเลย

ในฐานะคนไทย ควรให้ความใส่ใจกับการเรียนภาษาไทยของเรา จนกระทั่งสามารถใช้ประโยชน์จากภาษาไทยได้อย่างเชี่ยวชาญชำนาญการ คนไทยในยุคนี้ ทำภาษาไทยวิบัติ มีการสร้างคำใหม่ๆ เกิดขึ้นทุกวัน จนกระทั่งบางทีฟังดูแล้วแปลกประหลาด งงงวย เหลือเชื่อ ตัวอย่างเช่น คำว่า **นาง** ซึ่งแปลว่า ผู้หญิง คู่กับคำว่า นาย ซึ่งแปลว่า ผู้ชาย แต่สมัยนี้ใช้กันเปรอะ เลอะเทอะไปหมด จะพูดถึงใครก็เรียก เธอ และแม้แต่เป็น เขา หรือ เด็กหญิง เด็กชายว่า **นาง** พูดกันเกร่อทางสื่อทุกประเภท นับตั้งแต่โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือ ทำไม กบว. จึงไม่ห้วงติงเรื่องนี้บ้างเลย ปล่อยให้พูดกันอย่างแพร่หลายไปทุกสื่อเช่นนี้

ทั้งนี้ ยังไม่นับศัพท์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ที่อาจยอมรับได้ว่าเป็นศัพท์เกิดใหม่ เช่น ฟิน ชิลล์ เกรียน ฯลฯ ซึ่งเรื่องศัพท์เกิดใหม่นี้ ก็จะพยายามใจกว้างยอมรับว่า เป็นศัพท์เกิดใหม่ แต่การใช้คำที่ไม่ตรงความหมายในที่ๆ ไม่สมควรใช้นี่สิ ทนไม่ได้จริงๆ

ด้วยเหตุนี้วารสารโพธิยาลัย จึงมีความตั้งใจจะสรรหาบทความทางภาษาที่น่าสนใจ มีเนื้อหาที่มีหลักการที่น่าเชื่อถือรองรับ เพื่อจรรโลงภาษาไทยของเราให้มีความมั่นคงสืบต่อไป ไม่ใช่ผิดเพี้ยนไปเรื่อยๆ จนอาจไม่เหลือเค้าเดิมไว้ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษา

วิธีการที่จะเข้าใจภาษาไทยอีกวิธีหนึ่ง คือ การเรียนภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต เพิ่มเติม เพราะ

ภาษาไทยได้อาศัยคำศัพท์มาจากภาษาทั้งสองเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราเป็นพุทธศาสนิกชน การเรียนภาษาบาลีเป็นเรื่องที่สมควร จะเรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังบทความเรื่อง **พุทธบริษัท กับการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา** ที่มีใจความในตอนท้าย ชักชวนให้มาเรียนภาษาบาลีเพื่อการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เพราะไม่มีทางใดที่จะเข้าถึงพระไตรปิฎกได้ดีเท่ากับอ่านด้วยภาษาเดิม คือ ภาษาที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้ว่า ให้เก็บรักษาคำสอนในพระศาสนาของพระองค์ไว้ หากเราเชื่อในพระปัญญาคุณ เราควรให้ความสำคัญกับสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้ และนับว่า เรามีโชคดีที่สุดแล้ว ที่ยังคงมีการเรียนการสอนภาษาบาลีในประเทศไทย ไม่ต้องขวนขวายไปหาเรียนในต่างประเทศ

ฉบับหน้า จะเป็นฉบับพิเศษ เพราะเป็นฉบับประจำเดือนธันวาคม อันเป็นเดือนที่มีวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๘๘ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช และในวันที่ ๑๖ ธันวาคม จะเป็นวันถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เราได้เตรียมบทความสำหรับการนี้ไว้เป็นพิเศษสำหรับผู้อ่านแล้ว

คณะผู้จัดทำ

วารสาร โพธิยาลัย
๖

ประธานที่ปรึกษา
พระครูธรรมธรสุมนต์ นนฺทิโก
อัคคมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ
พระมหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร

บรรณาธิการบทความ
พนิตา อังจันทรเพ็ญ
panitaang@gmail.com

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์
พัสริน ไชยโคตร
เอมมิกา แก้วสรดี
ยลระดา พรมเมือง

กองบรรณาธิการ
คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์
ซ.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

ภาพปก
สถานที่ประสูติ ลุมพินีวัน
ประเทศเนปาล

ออกแบบปก :
เอนก เอื้อการุณวงศ์

อุปถัมภ์อุปกรณ์
คอมพิวเตอร์โดย
คุณพัชรพิมล ยังประภากร
ประธานกรรมการสินค้า
แบรนด์ 'สุวิมล'

ดำเนินการจัดพิมพ์โดย
สาละพิมพการ
๙/๖๐๙ ต.กระทุ่มล้ม
อ.สามพราน จ.นครปฐม
โทร. ๐๒-๔๒๙๒๔๕๒,
๐๘๖-๕๗๑๑๖๘๕

สารบัญ

๑. ธรรมะพระอาจารย์ : ๓
ปุจฉา-วิสัชนา ปัญหาเรื่องทาน (๔)
(พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร)

๒. ตำนานพระแก้วมรกต ๑๒
(โพสต์ทูเดย์)

๓. ภาษาน่ารู้ : 'ธาตุ' แบบไทยๆ ๑๗
(ธีรปัญโญ)

๔. ภาษาน่ารู้ : 'ธาตุ' แบบไทยๆ (ตอนจบ) ๒๐
(ธีรปัญโญ)

๕. ภาษาคน-ภาษาธรรม ในชาดก ๒๔
(ปุญฺญวโส)

๖. มุมมอง : ๓๒
พุทธบริษัทกับการสืบต่ออายุพระศาสนา
(พุทธสาวิกา)

๗. กวีนิพนธ์ : ๓๕
ความรู้ ความรัก และความฝัน
(กระแสขันธ์ ปปัญจา)

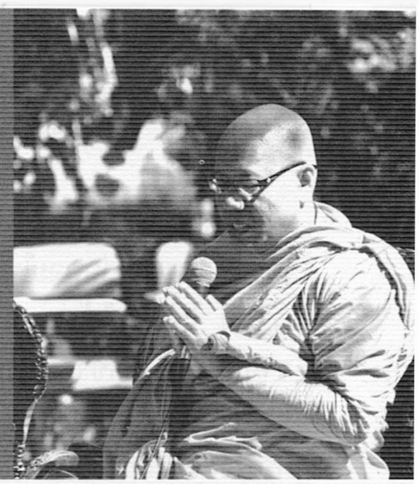
๘. ตำนานคาถา ๓๗
พระอรหันต์ ๘ ทิศ (๒)
(วิเทศทัยย์)

๙. หนังสือน่าอ่าน : ๔๑
พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร
(พนิตา อังจันทรเพ็ญ)

๑๐. เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน : ๔๔
โอกาสเกิดได้ยาก ๔ ประการ
(ป้าแอน)

๑๑. ใต้ฟ้าวัดจากแดง ๔๖
(กองบรรณาธิการ)

ปุจฉา-วิสัชนา : ปัญหาเรื่อง ทาน ๔

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร

ทาน ๗ อย่าง มีอะไรบ้าง

ทาน ๗ อย่าง ได้แก่

๑. ทานที่ถวายแก่ภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ที่มีพระพุทธเจ้ายังมีพระชนมาชีพอยู่เป็นประมุข ก็คือทานที่ถวายแก่สงฆ์ ๒ ฝ่าย คือ ถวายแก่ภิกษุสงฆ์ด้วย ถวายแก่ภิกษุณีสงฆ์ด้วย และมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับนั่งเป็นผู้รับทานให้ด้วย ทานอย่างนี้มีผลสูงสุด

๒. ถวายแก่สงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่าย คือภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ ในเมื่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรินิพพานไปแล้ว

๓. ทานที่ถวายแก่ภิกษุสงฆ์ฝ่ายเดียว

๔. ทานที่ถวายแก่ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว

๕. ทานที่ถวายแก่บุคคลที่ฝ่ายภิกษุสงฆ์หรือฝ่ายภิกษุณีสงฆ์บอกให้ถวาย ก็คือ ถวายแก่บุคคลที่ภิกษุสงฆ์ก็ดี ภิกษุณีสงฆ์ก็ดี มอบหมาย แนะนำให้ บอกว่า จงถวายแก่ท่านผู้นี้

๖. ทานที่ถวายแก่พระรูปใดรูปหนึ่ง ที่ภิกษุสงฆ์แนะนำบอกให้ทราบ ก็คือ ถวายแก่พระรูปใดรูปหนึ่งที่พระสงฆ์แนะนำให้ บอกว่า จงถวายแก่พระรูปนี้

๗. ทานที่ถวายแก่ภิกษุณีรูปใดรูปหนึ่งที่ภิกษุณีสงฆ์เป็นผู้มอบหมายให้ เป็นผู้บอกให้

ทำทานบังสุกุลจำเป็นต้องมีเครื่องอัฐบริขารหรือไม่

อัฐบริขารจะมีก็ได้ ไม่มีก็ได้ อัฐบริขารคือของใช้ที่จำเป็นสำหรับพระ ๘ อย่าง ได้แก่ **จีวร** สำหรับห่ม **สังฆาฏิ** สำหรับห่มซ้อนกันหนาว **สบง** สำหรับนุ่ง **ประคตเอว** สำหรับรัดเอว รัดสบง **มีดโกน** สำหรับโกนผมและหนวด **บาตร** สำหรับใส่อาหาร **เข็ม** สำหรับเย็บผ้า และ**ธมกรก** กระบอกสำหรับกรองน้ำ

ถ้าเราถวายอัฐบริขารดังกล่าวแล้ว อานิสงส์มิใช่จะส่งผลเฉพาะในชาตินี้เท่านั้น แต่จะส่งผลในชาติต่อๆ ไปจนถึงพระนิพพาน เมื่อถวายแล้วให้ตั้งความปรารถนาว่า **นิพฺพานสฺส ปจฺจโย โหตุ** ขอให้เป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน ก็คือเราถวายเพราะหวังผลให้ตัวเราด้วย ไม่ใช่หวังผลให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างเดียว

แต่ถ้าเราไม่อาจถวายอัฐบริขารได้ครบทั้งหมด ก็ไม่เป็นไร ขึ้นอยู่กับว่าเราสะดวกแค่ไหนและเราต้องการจะถวายอะไร ก็คือเราอาจจะถวายผ้าไตรจีวรหนึ่งไตรก็ได้ อาจจะถวายบริขารอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บาตรใบหนึ่ง หรือจีวรผืนหนึ่ง หรือสบงผืนหนึ่งหรือผ้าอาบน้ำฝนผืนหนึ่ง อย่างนี้ก็ได้

ให้ทานไปแล้ว แต่มาคิดเสียดายทีหลังจะได้บุญหรือไม่

บุญนั้นได้อยู่แล้ว บุญในขณะที่ให้นั้นเราได้แล้ว ในขณะก่อนจะให้ก็เรียกว่าปุพพเจตนาเราก็มี ในขณะให้ มุญจนเจตนาก็มี แต่หลังจากให้แล้ว เราขาดอปรเจตนา ก็คือบุญหลังจากให้แล้ว เราไม่ได้เพิ่ม ก็หมายความว่าก่อนจะให้เราก็มีความตั้งใจ ในขณะให้ก็ให้ด้วยความเต็มอกเต็มใจ แต่หลังจากให้แล้วกลับมานึกเสียดาย ก็คือเราขาดอปรเจตนา

เพราะฉะนั้น ก่อนจะให้ทานต้องฟังเทศน์ก่อนว่า ต้องเตรียมใจของเราให้ถึงพร้อมด้วยเจตนาทั้ง ๓ เพราะบางครั้งเราเห็นเขาให้ได้เราก็อยากจะให้บ้าง แต่วัตถุสิ่งของที่เราให้นั้นมันอาจจะมากเกินกำลังของเรา เมื่อให้แล้วเราก็กลายเป็นหนี้เป็นสิน หรือให้แล้วเบียดเบียนตัวเรา เราก็มานึกเสียดายทีหลัง จึงทำให้อปรเจตนาของเราเสีย เพราะฉะนั้น เราจะให้อย่างไร ก็ต้องใช้ปัญญาพิจารณาว่าเบียดเบียนตัวเราไหม และอปรเจตนาของเราจะเสียไปไหม เช่น ในขณะที่เราเลื่อมใส เราให้เท่าไรก็ให้ได้ แต่พอเราเห็นพระที่เราเคยถวายวัตถุสิ่งของ ท่านเกิดมีข่าวที่ไม่ดี ไม่น่าเลื่อมใส เราก็เกิดนึกเสียดายสิ่งของขึ้นมาทันที เมื่อเป็นเช่นนี้ เราก็ต้องฝึกทำใจว่า อย่านึกถึงตัวบุคคล เพราะจะทำให้อปรเจตนาของเราเสีย แต่ให้นึกถึงทานของเราเท่านั้น

ถามว่า อปรเจตนาที่เกิดขึ้นเพราะเสียดายของจะมีผลอย่างไร

ตอบว่า จะทำให้บุญของเราด้อยลง เช่น เราอาจจะได้อานิสงส์ของบุญที่เราทำแล้ว คือทำให้เกิดเป็นคนร่ำรวย แต่ด้วยการที่ขาดอปรเจตนานั่นแหละ จะรวยขนาดไหนก็ตามก็ไม่มีกระจิตกระใจจะใช้สอยทรัพย์สมบัติ เมื่อคิดใช้ทรัพย์สมบัติก็ไม่มีความสุขใจแม้แต่นิดหนึ่ง คือไม่คิดอยากจะใช้สอยเลย นี้เป็นผลที่เราขาดอปรเจตนานั่นเอง

บางครั้ง ชาวบ้านซื้ออาหารมาจากบางร้านแล้วใส่บาตรพระ แต่เมื่อพระฉันอาหารนั้นแล้ว เกิดอาพาธท้องเสีย เพราะอาหารนั้น ลักษณะอย่างนี้ ผู้ถวายจะได้บุญหรือไม่ครับ

ในขณะที่เราใส่บาตรพระ เราได้บุญแล้ว เพราะจิตใจของเราก็เป็นบุญ เจตนาของเราก็เป็นบุญ ไม่เกี่ยวว่าอาหารสะอาดหรือไม่สะอาด แต่เราอาจขาดความพิถีพิถันในการเลือกอาหาร จึงไม่ทราบว่าอาหารนั้นไม่ค่อยสะอาด

เพราะฉะนั้น ในการให้ทานเราต้องให้อย่างพิถีพิถันที่เรียกว่า สักกัจจทาน การให้ทานอย่างเคารพด้วย ก็คือจะให้สิ่งของใดก็ควรดูของอย่างพิถีพิถันว่าของนั้นดีหรือไม่ดี เสียหรือไม่เสียแล้วจึงให้แต่ของดี ของประณีต เป็นประโยชน์สมควรแก่ผู้รับ เพราะฉะนั้น ถามว่า การให้ทานอย่างนี้ได้บุญไหม ตอบว่า ได้บุญ แต่สักกัจจทานของเราอาจจะน้อยไปเท่านั้นเอง

ในสมัยพุทธกาลมีตัวอย่าง คือ พระมหากัสสปเถระท่านไปบิณฑบาต คนที่ใส่บาตรเป็นโรคเรื้อน นิ้วมือเขาก็กำลังจะขาด พอใส่บาตรลงไป นิ้วมือที่เป็นโรคอยู่ก็ขาดหลุดลงในบาตรของท่าน ถ้าในปัจจุบันพระคงไม่ฉัน แต่ในสมัยพุทธกาล พระมหากัสสปเถระท่านเป็นพระอรหันต์ ผู้ทรงธุดงค์อันยอดเยี่ยม เมื่อท่านรับข้าวนั้นแล้ว ท่านไม่คิดเลยว่าสกปรกหรือไม่ พอไปถึงวัด ท่านก็เอานิ้วมือที่ขาดหลุดลงในบาตรของท่านพร้อมกับน้ำ

เหลืองที่หยดลงออกไป แล้วท่านก็ฉันในส่วนที่เหลือ ถามว่า ท่านติดโรคไหม ไม่ติด เพราะท่านดูว่า ส่วนตรงนี้มันหลุดลงมา ท่านก็ทำความสะอาด เอาออกเฉพาะบริเวณนั้น เพราะฉะนั้น พอพูดถึงตรงนี้แล้ว เราผู้ใส่บาตรก็ไม่เป็นโรค แล้วเราก็ไม่ทำนิ้วมือให้หลุดลงไปในบาตรของท่าน แต่ว่าอาหารเราอาจจะตรวจสอบไม่ดี หรือมองไม่ชัดเจนว่าสะอาดหรือไม่สะอาด แต่จิตใจของเราเป็นบุญเป็นกุศลแล้ว และเราทำไปก็ได้บุญได้กุศล แต่ถ้าเรามีโอกาสเราก็ตรวจสอบหรือหาอาหารที่สะอาดไปถวายภายหลัง

ในกรณีที่เราไปบริจาคโลหิต ตอนแรกเราคิดว่า ขอให้โลหิตของเราได้ไปช่วยผู้ป่วยโดยทั่วๆ ไป แต่ปรากฏว่าโลหิตของเราได้ไปช่วยชีวิตพระอรหันต์หรือพระอริยบุคคล ในกรณีนี้บุญของเราจะเปลี่ยนไปตามสภาพผู้รับที่เป็นคนธรรมดากับพระอริยบุคคลหรือไม่ครับ

บุญของเราก็เปลี่ยนไปตามสภาพของผู้รับ ตามปกติเราก็นึกถึงโลหิตที่เราบริจาคแก่คนทั่วไปคือปุถุชน จะมีศีลก็ตาม ไม่มีศีลก็ตาม เราก็ได้อานิสงส์แค่ตรงนี้ แต่ถ้าผู้รับเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ หรือเป็นพระอริยบุคคลมารับบริจาคโลหิตของเราไป เราก็ได้บุญได้อานิสงส์มากขึ้นไปอีกเป็นทวีคูณ

เครื่องเสียงกับระฆัง ถวายอย่างไหนได้อานิสงส์มากกว่ากัน

การถวายเครื่องเสียงและระฆัง จัดเป็นสัททานเหมือนกัน การถวายระฆัง ทุกครั้งที่ระฆังถูกตีขึ้นมาเพื่อให้ทำความดี ผู้ถวายก็จะพลอยได้บุญได้อานิสงส์ไปด้วย ก็คือ ถ้าตีเพื่อปลุกให้ตื่นขึ้นมาปฏิบัติธรรม อานิสงส์แห่งการปฏิบัติธรรม เราก็พลอยได้ด้วย ถ้าตีเพื่อให้ฉัน อานิสงส์ท่านฉันแล้วมีชีวิตยืนนาน เราก็พลอยได้ด้วย ตีเพื่อให้เข้าเรียนธรรมะ ในส่วนที่ท่านได้เรียนธรรมะ เราก็พลอยได้ด้วย ตีเพื่อให้สวดมนต์ทำวัตร อานิสงส์ที่ท่านสวดมนต์ทำวัตร เราก็พลอยได้รับอานิสงส์ส่วนนี้ด้วย

ส่วนการถวายเครื่องเสียง ทุกครั้งที่มีการเปิดธรรมะ มีการเทศน์ธรรมะ เราก็จะพลอยได้รับอานิสงส์ส่วนนี้ด้วย ถ้าท่านเอาเครื่องเสียงที่เราถวายไปเปิดธรรมะให้ญาติโยมฟัง หรือเอาไปเทศน์ธรรมะ ทุกครั้งที่มีการใช้เครื่องเสียงเกี่ยวกับเรื่องของธรรมะ เราก็ได้อานิสงส์จากส่วนนี้

ฉะนั้น การจะตัดสินว่า การถวายระฆังกับเครื่องเสียง อย่างไหนมีอานิสงส์มากกว่ากัน จึงไม่สามารถตัดสินได้ อย่างเช่น หากเรามองที่การใช้ประโยชน์ บางคนอาจจะบอกว่าเครื่องเสียงมีความจำเป็นกว่า เพราะระฆังวัดละลูกก็พอแล้ว เพราะบางวัดมีระฆังหลายลูก แต่ไม่ได้ตี ก็ไม่มีประโยชน์ เราก็ไม่ได้บุญเพิ่ม ส่วนเครื่องเสียง ถ้าท่านเอาไปเปิดธรรมะ เราก็ได้บุญได้อานิสงส์เพิ่ม แต่ถ้าเครื่องเสียงนั้นท่านเอาไปเปิดเพลง เราก็พลอยไม่ได้บุญ ไม่ได้อานิสงส์ ฉะนั้น จะบอกว่า เครื่องเสียงได้อานิสงส์มากกว่า หรือระฆังได้อานิสงส์มากกว่า ยากที่จะตัดสิน ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใช้ได้เอาไปใช้ในทางใด ทำให้ผู้ถวายนั้นได้อานิสงส์ต่อเนื่องไหม เช่น เปิดธรรมะตลอด ผู้ถวายก็ได้อานิสงส์เกี่ยวกับเรื่องของธรรมะตลอด เป็นต้น

บางท่านกังวลใจว่า เราถวายทาน เป็นต้นว่า เครื่องเสียง พัดลม แก่พระแล้ว ท่าน

ไม่ได้ใช้เอง แต่เอาของนั้นไปถวายวัดอื่นที่ขาดแคลน อย่างนี้เราจะได้บุญไหม

เราถวายแก่พระ เราก็ได้บุญแล้ว เมื่อท่านเอาไปถวายต่อ ท่านก็ได้บุญของท่านเพิ่มอีก แต่ถ้าเราทำใจถูกคือเข้าใจว่า ท่านก็เอาไปถวายในที่ที่ขาดแคลน เราจะได้อานิสงส์ ๒ ต่อ แต่ถ้าเราไม่เข้าใจก็ได้อานิสงส์แค่ครั้งแรก คือตอนที่ถวายกับท่านเท่านั้น แต่หลังจากนั้น กุศลไม่เกิดขึ้นกับเราอีกแล้ว

ฉะนั้น ตัวอปรเจตนานั้นสำคัญมาก เราถวายแก่ท่านแล้ว ต้องถวายขาด ท่านเอาไปทำบุญต่อก็ถือว่าท่านได้อานิสงส์เพิ่ม เราก็พลอยได้อานิสงส์เพิ่ม อย่าไปคิดว่า เราเลื่อมใสท่านแล้วถวายท่าน ท่านเท่านั้นใช้จึงจะได้บุญ ไม่ใช่อย่างนั้น ฉะนั้น ขึ้นอยู่กับว่า เราจะทำใจได้มากแค่ไหน บุญก็จะได้มากแค่นั้น

คนที่ถวายข้าวสาร อาหารแห้ง จะต้องไปกินของแห้ง จริงหรือไม่

ไม่จริงเลย แต่ความจริงก็คือ ข้าวสาร อาหารแห้ง หรือของดิบต่างๆ ที่เราถวายในช่วงหลังเพล เราไม่ได้ประเคน แต่ถวายในลักษณะที่มอบให้กับกัปปิยการก แล้วคนทำอาหารแทนเราก็คือโยมที่ทำหน้าที่เป็นโรงครัวอยู่ที่วัดเป็นคนหุงต้มถวาย แต่ถ้าเป็นอาหารแห้ง อาหารดิบต่างๆ เมื่อเราทำบุญก็เอาของไปที่วัด กล่าวคำถวายได้ แต่พระไม่สามารถรับประเคนของดิบนั้นได้ จากนั้นมอบให้โยมวัดหรือแม่ครัวเป็นผู้ทำให้สมควรแก่พระต่อไป เพราะฉะนั้น คนที่ถวายของแห้ง ก็ไม่ต้องไปกินของดิบ แต่ได้กินของสุขนั่นแหละ

การถวายน้ำเป็นขวดๆ แก่พระบิณฑบาตแล้วท่านถือลำบาก จะเป็นบาปไหม

ผู้ถวายไม่เป็นบาปเป็นกรรมแต่อย่างใด เพราะเราถวายท่านเพื่อต้องการให้ท่านได้เอาไปดื่ม แต่ทำให้พระหิ้วกลับวัดลำบาก ฉะนั้น เราควรดูว่า ถ้าน้ำขวดใหญ่ เมื่อเราถวายก็จะเต็มบาตรและหิ้วลำบาก เราจะลดเป็นขวดเล็กได้ไหม หรือถ้าเรามีโอกาส มีจิตศรัทธาก็ควรเอาไปส่งไปถวายที่วัดเลย หรือบางคนก็ทำบุญเป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ในวัด อย่างนี้ก็มี

การถวายผลไม้แก่พระคุณเจ้า ควรปอกเปลือกเอาเมล็ดออกก่อนหรือถวายทั้งลูก

จะปอกเปลือกหรือจะถวายเป็นลูกๆ ก็ได้ แต่ถ้าผลไม้นั้นมีเมล็ดต้องทำให้สมควร เรียกว่าทำกัปปิยะ ก็คือถ้าผลไม้มีเมล็ด เช่น ส้ม เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย เป็นต้น เราเอาเมล็ดออกหมดแล้วก็ประเคน ท่านฉันได้เลย แต่ถ้าผลไม้มีเมล็ด เรายังไม่ได้นำเมล็ดออก ถวายทั้งลูก ท่านฉันไป เคี้ยวถูกเมล็ดแตก ท่านก็เป็นอาบัติ

เพราะฉะนั้น มีวิธีการคือ พระที่เข้าใจวินัย ก็จะบอกญาติโยมว่า โยม ผลไม้นี้ประเคนทั้งลูกก็ได้ แต่ว่าทำให้สมควร ให้ถูกกับวินัยของพระ เช่น พระบอกว่า โยม ช่วยทำกัปปิยะให้หน่อย หรือ โยม ทำให้สมควรหน่อย โยมก็จะใช้มีดเล็กหรือเล็บไปขีดไปข่วนที่ผลไม้ แล้วก็บอกว่า สมควรแล้วครับ สมควรแล้วค่ะ หรือบอกเป็นภาษาบาลีว่า **กปฺปิยํ ภนฺเต** ก็ได้ ในการทำกัปปิยะนี้ บางคนก็ไม่เข้าใจว่า ทำไมถวายผลไม้ทั้งลูกแล้วพระฉันเป็นอาบัติ เป็นอาบัติตรงไหน ก็เป็นอาบัติตรงเมล็ดนั่นเอง

หรือผักที่ต่อยอด เช่น ผักบุ้ง ผักแว่น ผักกระเฉด เป็นต้น ที่สามารถนำไปปลูกแล้วเกิดใหม่ได้ เวลาเราถวายเสร็จ ท่านก็

จะบอกว่า โยมทำให้สมควรหน่อย โยมเข้าใจก็ใช้เล็บหรือมีดไปกรีด โดยทำให้ติดกันทั้งหมด ไม่ใช่ดึงมายอดเดียว แล้วทำแต่เพียงที่เดียว ใช้เล็บใช้มีดข่วนลงไป แล้วบอกว่าสมควรแล้วครับ สมควรแล้วค่ะ แค่นี้ก็ถือว่าใช้ได้ นี้คือวิธีทำให้สมควรกับวินัยของพระ

แต่ถ้าพระก็ไม่เข้าใจ โยมก็ไม่เข้าใจ ก็คือถวายทั้งลูก พระท่านก็ปอกเองแล้วก็ไปโดนเมล็ดเสียหาย ท่านก็เป็นอาบัติ โยมบางคนก็คิดว่า ทำให้พระอาบัติแล้ว โยมจะได้บาปไหม โยมจะได้บุญไหม โยมไม่บาป แต่ได้บุญตั้งแต่ถวายแล้ว เพราะการที่พระฉันโดนเมล็ดมันเสียหาย ไม่เกี่ยวกับโยม ท่านไม่ทำวินัยกรรมของท่านเอง คือท่านไม่รักษาวินัย เป็นเรื่องของท่าน

เพราะฉะนั้น เมื่อเราถวายผลไม้ มีเมล็ดก็ถวายได้ ไม่มีเมล็ดก็ถวายได้ แต่ถ้าเอาเมล็ดออกหมด ถือว่าถวายของที่ประณีตยิ่งแต่ถ้าไม่ได้เอาเมล็ดออก ไม่ได้ทำให้เรียบร้อยของนั้นไม่ค่อยประณีตเท่าไร แค่นั้นเอง

เครื่องอัฐบริขาร และของใช้ที่จำเป็น เช่น สบู่ ยาสีฟัน ยาสามัญประจำบ้าน หนังสือธรรมะ จะถวายขณะพระบิณฑบาตได้หรือไม่

ของเหล่านั้น ถ้าต้องการจะถวาย ก็ถวายได้ แต่พระจะหิ้วกลับวัดลำบาก เพราะวัตถุประสงค์ของการบิณฑบาต ก็เพื่อรับอาหารมาฉันเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้น เราก็ต้องดูว่า เวลานี้ท่านบิณฑบาตเพื่อต้องการอาหารไปฉัน ถ้าเราถวายของอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาหารขบฉัน เช่น ยากล่องใหญ่ เป็นต้นบาตรของท่านก็จะเต็ม เป็นภาระสำหรับท่านและท่านก็จะไม่ได้บิณฑบาตอาหารด้วย ถามว่า เราจะได้บุญไหม ถวายเวลาไหนก็ได้บุญอยู่แล้ว แต่เราต้องเข้าใจสักนิดหนึ่งว่าเวลานี้ท่านกำลังบิณฑบาตอาหาร ไม่ใช่บิณฑบาตยา แค่นั้นเอง ถามว่า หนังสือธรรมะถวายได้ไหม ถ้าเล่มไม่ใหญ่ พระหิ้วได้สะดวกก็ถวายได้

คนที่ทานอาหารที่เหลือจากพระฉันแล้ว จะต้องไปเกิดเป็นเปรต จริงหรือไม่

ไม่เป็นจริงเลย เพราะอาหารที่เหลือนั้นพระสละแล้ว สละตอนไหน ก็ตอนที่ท่านฉันเสร็จแล้ว เอามือออกจากบาตรแล้ว ท่านก็ไม่ยึดว่าเป็นของท่านอีกแล้ว ก็คือท่านทอดอาลัยว่า อาหารที่เหลือนี้ ใครก็ตามจะเอาไปบริโภค ไปทานได้หมด แต่บางวัด เพื่อให้โยมเกิดความสบายใจจึงมีพิธีอุปโลกน์ คือ พอโยมถวายอาหารเสร็จก็มีพระภิกษุสงฆ์กล่าวคำอุปโลกน์ว่า อาหารทั้งปวงที่ทายกทายิกาน้อมนำมาถวายนี้ ได้ตกถึงในท่ามกลางสงฆ์ต่อไปข้าพเจ้าจะเป็นผู้แจกอาหารที่ญาติโยมนำมาถวายในท่ามกลางสงฆ์ ก็คือ ส่วนที่หนึ่งก็ตกถึงแก่พระเถระ ส่วนที่สองก็ตกถึงแก่พระอนุเถระ และพระรองลงมาตามลำดับตลอดถึงสามเณร ส่วนที่เหลือจากนั้นก็ตกถึงแก่ญาติโยม และส่วนที่เหลือจากนั้นก็จะตกถึงแก่สัตว์เลี้ยงต่างๆ บางวัดก็อาจจะกล่าวคำอุปโลกน์แบบนี้ ก็หมายความว่า พอพระรับอาหารส่วนของพระเสร็จ อาหารที่เหลือก็เป็นของโยมทันที

อย่างเช่น ที่วัดจากแดง พระภิกษุสามเณรฉันในบาตร พอท่านตักอาหารเสร็จ โยมมีสิทธิ์ที่จะรับอาหารบนโต๊ะไปทานได้เลย ก็คือบอกให้ทราบกันทั่วไปว่า พอพระตักเสร็จคือรับส่วนของท่านไปฉันสำหรับมื้อนั้น ท่านสละสิทธิ์แล้ว คือไม่มีอาลัย ไม่ต้องการอาหารนั้น

แล้ว แค่นี้แหละ กรรมสิทธิ์ของท่านหลุดทันที ที่เหลือนอกนั้นก็ถึงแก่โยม ญาติโยมก็ทานได้ ไม่มีโทษแต่อย่างใด

เมื่อเห็นว่ามีคนใส่บาตรเยอะแล้ว อาหารก็เหลือทิ้ง เราควรจะใส่บาตรดีไหม

บางที่บางแห่งโยมใส่บาตรมากจริงๆ พระรับมาแล้ว มื้อเช้าก็ฉันแล้ว มื้อเพลก็ฉันแล้วก็ไม่หมด ท่านก็ให้ลูกศิษย์ ลูกศิษย์ก็ทานไม่หมด และไม่มีคนไปรับ ไปขอ ท่านก็ทิ้ง แต่มีเพียงบางที่บางแห่งเท่านั้น ไม่ใช่ทุกสถานที่

ฉะนั้น ถ้าเราเห็นว่าตรงไหน มีคนใส่บาตรมากแล้ว อาหารก็เหลือทิ้งเหลือขว้าง เราก็เลือกทำบุญอย่างอื่นแทนก็ได้ อย่างนี้เรียกว่า **วิเจยฺย ทานํ** ก่อนที่จะให้ทานก็เลือกก่อนว่ามีความจำเป็นไหม ขาดเหลือไหม ก็คือเราใช้ปัญญาในการให้นั่นเอง หรือเราคิดว่า อาหารจะเหลือก็ไม่เป็นไร ท่านจะให้ใคร จะเอาไปเลี้ยงสุนัขในวัดหรือเอาไปทำอะไรก็แล้วแต่ท่าน เพราะในขณะที่ทำบุญ เราได้บุญแล้ว แต่ส่วนที่เหลือนั้น ท่านจะจัดสรรอย่างไรก็แล้วแต่ท่าน ถ้าจัดสรรดีมันก็มีประโยชน์อีกมากมาย ก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่รับไปได้จัดสรรของที่รับได้มากน้อยแค่ไหน เราก็คิดในลักษณะอย่างนี้ได้

แม่ชีบิณฑบาตได้หรือไม่

นักบวชทุกประเภทมีสิทธิ์บิณฑบาตได้ แต่ถามว่าจะมีคนใส่บาตรไหม ถ้ามีคนใส่ก็บิณฑบาตได้ เพราะแม่ชีก็มีบาตรของแม่ชี บาตรของแม่ชีไม่จำกัดว่าเป็นสีอะไร แม่ชีก็ใช้บาตรสแตนเลสสีขาว และไม่ต้องอธิษฐาน เหมือนบาตรของพระ ก็คือเป็นภาชนะชนิดหนึ่งเท่านั้นเอง

แต่ถ้าเป็นบาตรของพระ ต้องเป็นสีดำ ทำไมต้องเป็นสีดำ เพราะเป็นบาตรเหล็ก ถ้ารมสีดำแล้วสนิมจะไม่ขึ้น และเก็บรักษาไว้ได้นาน ถ้าเป็นบาตรสแตนเลสสีขาวๆ สำหรับของพระก็ไม่เหมาะไม่ควร ต้องรมให้เป็นสีดำเหมือนปีกแมลงภู่ แล้วก็ทำการอธิษฐานว่า **อิมํ ปตฺตํ อธิฏฺฐามิ**

ฉะนั้น ถามว่า แม่ชีใช้บาตรสแตนเลสสีขาวได้ไหม ได้ ออกบิณฑบาตได้ไหม ได้ เพราะในสมัยพุทธกาล ภิกษุณีก็ออกบิณฑบาต แต่บาตรของภิกษุณีต้องอธิษฐาน ฉะนั้น ถ้ามีคนใส่ก็มีสิทธิ์ที่จะออกบิณฑบาต แต่ไม่ใช่ไปรบกวนพระ เพราะอย่างไร ระหว่างพระกับแม่ชีออกบิณฑบาตคนก็จะมาใส่บาตรพระมากกว่าแม่ชี ฉะนั้น เมื่อแม่ชีก็รักษาศีลอุโบสถ ถ้ามีใครต้องการจะทำบุญ แม่ชีก็มีสิทธิ์ที่จะออกบิณฑบาตได้

ในสมัยพุทธกาล บาตรของพระทำด้วยอะไรบ้าง

ในสมัยพุทธกาล บาตรมีอยู่ ๓ อย่าง คือ บาตรไม้ บาตรดิน และบาตรเหล็ก แต่บาตรของพระทรงอนุญาตให้ใช้ ๒ อย่าง ก็คือ บาตรดิน และบาตรเหล็ก ส่วนบาตรอื่นๆ เช่น บาตรไม้ บาตรไม้แก่นจันทน์ บาตรทองเหลือง บาตรทองแดง บาตรดีบุก พระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาต

สมัยก่อนบาตรที่นิยมใช้ก็คือ บาตรดินและบาตรเหล็ก ในเมืองไทย บาตรดินหายากมาก แต่ถ้าในประเทศพม่า เวลาเขานิมนต์พระไปฉันที่บ้าน นิมนต์ไป ๕๐๐ รูป อาตมาก็คิดว่า บ้านโยมหลังเล็กๆ นิมนต์พระไป ๕๐๐ รูป พระจะฉันอย่างไร พอไปถึงที่บ้าน

เขาก็ยกบาตรดินใบเล็กๆ มาถวายพระรูปละใบๆ ในบาตรนั้นมีข้าวและมีกับข้าวอยู่ ๔ อย่าง และมีของหวานอยู่ ๑-๒ อย่าง บาตรดินนั้นเวลาเอามาใส่ข้าวก็จะหอม แต่ใช้ไม่ทนพอตกก็แตกเลย ในสมัยพุทธกาลจะมีบาตรดินเยอะ เพราะบาตรดินราคาถูก อย่างเช่นที่พม่า ในช่วงอาตมาไป บาตรดินใบละ ๕๐ จ๊าด ถ้าเป็นบาตรเหล็กใบละ ๔๐๐ – ๕๐๐ จ๊าด

ฉะนั้น พระพุทธองค์ก็อนุญาตบาตรดินและบาตรเหล็ก ๒ อย่าง และขนาดของบาตรขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ นั้นก็เป็นเรื่องบาตรของพระ ซึ่งต้องได้ขนาดว่า ขนาดเล็กจุข้าวสุกฉันได้กี่องค์ ขนาดกลางจุข้าวสุกฉันได้กี่องค์ ขนาดใหญ่จุข้าวสุกฉันได้กี่องค์ ถ้าบาตรเกินขอบเขตเกินปริมาณ ใหญ่เกินขนาดก็อธิษฐานไม่ได้

ได้ยินว่า พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญพระภิกษุที่บิณฑบาตเลี้ยงมารดาบิดาจริงไหมครับ

จริง เรื่องมีอยู่ว่า ในสมัยพุทธกาลมีพระภิกษุรูปหนึ่ง ท่านเป็นบุตรเศรษฐี พอท่านออกบวชแล้ว กิจการทางบ้านไม่มีคนดูแล เหลือแต่มารดาบิดาที่แก่เฒ่า ๒ คน ถูกเขาโกงไปหมด เรียกว่าสิ้นเนื้อประดาตัวเลย ตกทุกข์ได้ยาก ขอทานเขากิน พอพระที่เป็นบุตรไปเห็นจึงไปรับมารดาบิดามาอยู่ที่วัด แล้วท่านก็ออกไปบิณฑบาต พอได้อาหารมาก็ให้มารดาบิดาทานหมด พระภิกษุในวัดเห็นก็ตำหนิติเตียน และเอาเรื่องนี้ไปฟ้องพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธองค์ก็เรียกพระภิกษุรูปนี้มาถามว่า เธอทำอย่างนี้จริงไหม ท่านทูลตอบว่า ทำจริงพระเจ้าข้า พระองค์ทรงทราบเรื่องทุกอย่างหมดแล้วก็ทรงสรรเสริญว่า ถ้าพระภิกษุได้อาหารบิณฑบาตมาแล้ว ตัวเองยังไม่ได้ฉันเลย แต่เอาไปให้คนอื่นนอกจากมารดาบิดาก่อน ปรับอาบัติ แต่ถ้าให้มารดาบิดาทาน ไม่เป็นอะไร ไม่ปรับอาบัติ พระพุทธองค์ก็ทรงสรรเสริญ

ฉะนั้น แม้จะเป็นพระก็สามารถที่จะเลี้ยงดูมารดาบิดาที่ตกทุกข์ได้ยากขาดที่พึ่งได้ อย่างเช่นพระลูกชายเศรษฐีเป็นตัวอย่าง แต่ถ้าเอาอาหารบิณฑบาตที่ตนเองยังไม่ได้ฉันเลย แต่เอาไปให้คนอื่นที่ไม่ใช่มารดาบิดาก่อน ก็ปรับอาบัติ เป็นโลกวัชชะ-โทษทางโลกด้วย เป็นปัณณัตติวัชชะ-โทษทางพระวินัยบัญญัติด้วย

ถ้าเป็นบุคคลอื่นนอกจากมารดาบิดา เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ที่แก่เฒ่า พระภิกษุสามารถบิณฑบาตเลี้ยงได้ไหมครับ

ถ้าไม่ใช่มารดาบิดาโดยตรง พระต้องฉันก่อน ก็คือ เมื่อพระได้บิณฑบาตมาต้องแบ่งส่วนสำหรับพระฉันไว้ก่อน จากนั้น จึงเอาส่วนที่เหลือเลี้ยงบุคคลอื่น เช่น ปู่ ย่า เป็นต้นได้ บางครั้งทางพระวินัยก็จะเห็นมารดาบิดาเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นปู่เป็นตา เป็นพ่อของพ่อก็สามารถอนุโลมได้ เพราะอยู่ในผู้ที่ควรเคารพ ถ้าท่านอยู่ในฐานะที่ลำบากเช่นเดียวกัน ก็สามารถเลี้ยงดูได้

พระนำบิณฑบาตไปถวายเพื่อนพระหรือพระผู้ใหญ่ที่อาพาธได้หรือไม่

การทำอย่างนี้ได้อานิสงส์มาก เพราะนอกจากตนเองได้ออกบิณฑบาตตามปกติแล้ว ยังมีจิตอนุเคราะห์ดูแลเพื่อนพระที่อาพาธ ก็เหมือนกับได้อุปัฏฐากองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้บุญได้อานิสงส์มาก

สมัยพุทธกาล ผู้บวชจะมีเครื่องอัฐบริขารที่สำเร็จด้วยฤทธิ์เกิดขึ้น จริงหรือไม่

การได้บวชอย่างนี้จะมีเฉพาะพระภิกษุบางรูปที่เคยทำบุญอัฐบริขารแล้วก็ได้อธิษฐานเอาไว้ เช่น โยมได้ถวายกฐิน ในกฐินก็จะมีบาตร มีจีวร เป็นต้น เรียกว่ามีอัฐบริขารของพระครบ เราทำบุญเสร็จแล้วก็ปรารถนาว่าด้วยอานิสงส์ที่ข้าพเจ้าได้ถวายอัฐบริขารนี้ ในชาติสุดท้ายที่ข้าพเจ้าจะได้บวช ขอให้อัฐบริขารจงสำเร็จด้วยฤทธิ์ ก็คือไม่ต้องไปซื้อหา

ฉะนั้น พอถึงชาติสุดท้ายเมื่อทูลขอบวช พระพุทธองค์จะตรัสว่า **เอหิ ภิกฺขุ** จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เถิด พอตรัสจบ อัฐบริขารที่สำเร็จด้วยฤทธิ์ ด้วยบุญญฤทธิ์ แต่ไม่ใช่ของทิพย์นะ เรียกว่าของที่สำเร็จได้ด้วยบุญฤทธิ์ก็จะมาเองโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องไปซื้อไม่ต้องไปหา นี้ก็เป็นเรื่องของผู้ทำบุญแล้วก็ปรารถนา ถ้าไม่ได้ปรารถนา เคยทำบุญเกี่ยวกับเรื่องอัฐบริขารไว้บ้างไหม ถ้าทำไว้ พระพุทธองค์ก็จะตรัส แล้วอัฐบริขารสำเร็จด้วยฤทธิ์จะเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน

แต่ถ้าไม่ได้เคยถวายเครื่องอัฐบริขารเลย อย่างเช่น พระพาหิยะ ฟังธรรมแล้วได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว พระพุทธองค์ก็ดูอุปนิสัยว่า ชาติปางก่อนเคยได้ถวายอัฐบริขารไหม เมื่อทรงเห็นว่าไม่เคยได้ถวายเลย พระพุทธองค์ก็ไม่สามารถตรัส **เอหิ ภิกฺขุ** ได้ แม้ท่านจะบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ก็ต้องให้ท่านไปแสวงหาอัฐบริขารเอง จนในที่สุด ยักษิณีก็แปลงร่างเป็นแม่วัวแล้วก็มาขวิดท่านเสียชีวิต คือปรินิพพาน

เพราะฉะนั้น การถวายเครื่องอัฐบริขาร ก็จะได้อัฐบริขารที่สำเร็จด้วยฤทธิ์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในขณะที่บวช ฆฏิการพรหมเป็นผู้นำอัฐบริขารที่เป็นของทิพย์มาถวายพระองค์

ในกรณีที่พระต้องการความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น การเดินทางไปแสดงธรรม หนังสือเรียนพระปริยัติธรรม เป็นต้น แต่ท่านไม่มีโยมอุปัฏฐาก ไม่มีโยมปวารณา ตามพระวินัย พระสามารถขอความช่วยเหลือกับใครได้บ้างครับ

ตามพระวินัย พระสามารถขอกับโยมพ่อโยมแม่ได้ แต่ถ้าไม่มีโยมพ่อโยมแม่ ไม่มีคนปวารณา ก็คือไม่มีสิทธิ์จะขอกับใคร นอกจากท่านจะขอด้วยวิธีอย่างหนึ่ง ก็คือ ถ้าพระเห็นว่า โยมคนนี้เป็นคนมีศรัทธา แต่เขาไม่เคยปวารณากับพระไว้เลยว่า ท่านต้องการอะไรให้ขอได้ ท่านก็อาจจะไปยืนอยู่หน้าบ้าน พอไปยืนอยู่ โยมก็ถามว่า ท่านมาธุระอะไร ต้องการอะไร ถ้าโยมเอ่ยคำถามอย่างนี้ก็แสดงว่าโยมปวารณาไว้แล้วครึ่งหนึ่ง พระขอได้ทันที ส่วนโยมจะถวายหรือไม่ถวายก็เป็นเรื่องของโยม แต่ถ้าโยมไม่ถาม ไม่ได้ใส่ใจ พระก็ไม่มีสิทธิ์ขอ

แต่โดยทั่วไป ถ้าพระตั้งใจเรียนธรรมะจริงๆ เรื่องปัจจัย ๔ โดยมากก็จะพอมี เพราะคนไทยจะไม่ทอดทิ้ง จะให้การสนับสนุนอุปถัมภ์ท่านอยู่แล้ว แต่ถ้าไปเรียนทางอื่น เช่น ไปเรียนวิชาการที่ไม่ใช่ธรรมะแล้ว ญาติโยมก็จะไม่เลื่อมใส และพระจะไปขอ ก็ไม่เหมาะไม่ควร

พระจะขอความช่วยเหลือต่างๆ เช่น หนังสือเรียน เป็นต้น กับเพื่อนพระด้วยกันได้ไหม

ขอได้ ถ้าเป็นเพื่อนพระ เพื่อนสหธรรมิกด้วยกัน หากท่านมีศรัทธาจะถวาย ก็มีสิทธิ์ขอได้ ไม่มีขอบเขต แต่ขอแล้ว ท่านจะมีถวายหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของท่านเอง

ทำไมสีจีวรของพระจึงมีหลากหลายไม่เหมือนกัน

เพราะมีสาเหตุ คือ จีวรของพระ เรียกว่า ผ้ากาสาวพัสตร์ กาสาวะ แปลว่า น้ำฝาด พัสตร์ แปลว่า ผ้า ผ้าที่ย้อมด้วยน้ำฝาด ฉะนั้น จีวรของพระเราอาจจะเห็นเป็นสีเหลืองหม่น สีออกแดงๆ หน่อย ก็เนื่องมาจากน้ำฝาดน้ำย้อมที่ได้จากเปลือกไม้บ้าง แก่นไม้บ้าง ดอกไม้บ้าง

ในสมัยพุทธกาล พระท่านจะนำเปลือกขนุน แก่นขนุน เปลือกประดู่ ดอกคำ เป็นต้น มาต้มแล้วเอามาย้อมจีวร ถ้าย้อมด้วยแก่นขนุน ก็จะออกสีเหลืองหม่นๆ แต่ไม่ใช่เหลืองแจ๊ด ที่เราเห็นทั่วๆ ไป แต่ถ้าย้อมด้วยเปลือกประดู่ ก็จะออกสีแดงๆ หน่อย

การที่ต้องย้อมด้วยน้ำฝาด เพื่อทำลายสี เพื่อไม่ให้สีจีวรนั้นฉูดฉาด สวยงาม เพื่อให้เป็นสีที่ซีด สีที่เศร้าหมอง สีที่ใครเห็นก็ไม่อยากได้ ทำไมต้องทำอย่างนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับจีวรของพระ เพราะจีวรมีสีที่ชาวบ้านไม่อยากได้ ขโมยก็ไม่รู้ว่าจะขโมยไปทำอะไร ในเมื่อเป็นสีนี้ เป็นสีของนักบวช เป็นสีของผู้ปฏิบัติธรรม

ฉะนั้น สีจีวรของพระจึงมีหลากหลาย สีเหลืองหม่นก็มี สีกรักแดงก็มี สีกรักดำๆ หน่อยก็มี ในเรื่องของสีจีวรนี้ ถ้าโยมสนใจจะอ่านเองก็คือคัมภีร์มิลินทปัญหา ตอนพระยามิลินท์ ถามเรื่องจีวรของพระว่า ทำไมต้องสีนั้นสีนี้ แล้วห่มผ้าจีวรทำไมต้องทำอย่างนี้ และการห่มผ้าจีวรสีนี้ การทำอย่างนี้ มีประโยชน์อย่างไร มีอานิสงส์อย่างไร

ตำนานพระแก้วมรกต

โพสต์ทูเดย์

พระหยกเชียงราย
ประดิษฐานที่วัดพระแก้ว จ.เชียงราย

ตำนานพระแก้วมรกต หรือพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีบันทึกความเป็นมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การพบว่าเป็นพระแก้วมรกต เมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๗ หรือเมื่อ ๖๑๑ ปีมาแล้ว

ล่าสุด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๓๙ ได้มีบันทึกย้ำประวัติอีกครั้ง แต่เป็นการเล่าเรื่องโดยใช้ภาพเขียนฝีมือสล่า (ช่างล้านนา) ที่ผนังด้านในโดยรอบหอพระหยก วัดพระแก้ว จ.เชียงราย ซึ่งมิได้เล่าเฉพาะตำนานพระแก้วมรกต หากแต่เล่าเหตุการณ์สร้างหอพระหยกและการสร้างพระหยกเชียงรายด้วย ในจำนวน ๙ ภาพ ภาพแต่ละภาพบรรยายโดยพระธรรมราชานุวัตร (สุทัศน์) เจ้าคณะภาค ๖ เจ้าอาวาสวัดพระแก้ว จ.เชียงราย คือภาพ ๑-๔ เล่าประวัติต้นพระศรีมหาโพธิ์ จนถึงพิธีพุทธาภิเษก และการสร้างพระหยกเชียงราย ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับพระแก้วมรกตองค์เดิม ที่ประดิษฐานที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หากแต่เรียกชื่อต่างกันออกไป ไม่ให้ซ้ำกับพระพุทธปฏิมากรของแผ่นดิน

ภาพที่ ๕-๙ เล่าความเป็นมาของพระแก้วมรกต ตามความในตำนาน รัตนพิมพวงศ์ ซึ่งพระภิกษุพรหมราชปัญญา แห่งเมืองเชียงใหม่ แต่งเป็นภาษาบาลีไว้ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๖๐-๒๐๗๑ (ค.ศ. ๑๕๑๗-๑๕๒๘) มีผู้แปลเป็นไทยแล้ว ๓ ครั้ง คือ

ตำนานมีว่า พระแก้วมรกตนั้น พระนาคเสนเถระแห่งเมืองปาฏลีบุตร (เมืองปัตนะ รัฐพิหาร อินเดีย) สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๕๐๐ โดยพระอินทร์นำแก้วอมรโกฏิมาถวาย ต่อมาเมืองปาฏลีบุตรถูกพวกนอกศาสนารุกราน จึงมีผู้อัญเชิญไปไว้ในเกาะสีหล (ศรีลังกา) เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๐๐๐ (ค.ศ. ๔๕๗) พระเจ้าอโนรธามังฉ่อ หรืออนุรุทธะแห่งเมืองมลาบุรนคร (พุกามหรือพม่าสมัยโบราณ) ได้ส่งสมณทูตไปขอพระแก้วมรกตและพระไตรปิฎกจากเกาะสีหล แต่สำเภาที่อัญเชิญไปถูกพายุร้ายพัดพาเอาสำเภาไปตามกระแสน้ำนาน

นับเป็นเดือน และมาเกยตื้นฝั่งเขตเมืองมหานิชินทนคร (กัมพูชา) และถูกเจ้าเมืองยึดไว้ไม่ยอมคืน

ต่อมาพระเจ้าอาทิตยราชแห่งเมืองอโยชฌา (อยุธยา) ยกกองทัพไปตีได้เมืองมหานิชินทนคร จึงได้อัญเชิญพระแก้วมรกตมาไว้ที่เมืองอโยชฌาและเมืองวชิรปราการ (กำแพงเพชร) ตามลำดับ

ประมาณ พ.ศ. ๑๙๒๙ (ค.ศ. ๑๓๘๖) พระเจ้ามหาพรหม หรือพระมหาธรรมราชาแห่งเมืองชิรายปุระ (เชียงราย) ได้ไปขอพระแก้วมรกตมาบรรจุไว้ในเจดีย์ วัดญรุกขวนาราม (วัดป่าไม้เยี้ยะ หรือวัดพระแก้วปัจจุบัน) เพราะเกรงจะตกไปอยู่ในมือของอริราชศัตรูหรือคนนอกศาสนา และเมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๗ พระเจดีย์วัดญรุกขวนาราม ได้ถูกอสนีบาต (ฟ้าผ่า) จึงได้ค้นพบพระแก้วมรกตอีกครั้งหนึ่ง ชาวเมืองชิรายปุระในสมัยนั้นจึงเกิดปีติปราโมทย์ พร้อมใจกันบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา และสมโภชพระแก้วมรกตขึ้น

ผู้เขียนภาพที่ ๕-๙ คือ ปรีชาราชวงศ์ และณรงค์เดช สุดใจ

ส่วนหลักฐานที่เป็นโบราณสถานที่พบพระแก้วมรกต มีข้อมูลในหนังสือเรื่องการขึ้นทะเบียนโบราณสถานภาคเหนือ ของกรมศิลปากร จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ หน้า ๑๐๙ ประกาศให้วัดพระแก้ว จ.เชียงราย เป็นโบราณสถานลำดับที่ ๑ ของ จ.เชียงราย ว่า

สิ่งสำคัญที่ขึ้นทะเบียน ได้แก่ **เจดีย์** ซึ่งเคยบรรจุประดิษฐานพระแก้วมรกต ซึ่งไม่สามารถระบุอายุสมัย และประวัติการก่อสร้างได้ ส่วนความสำคัญนั้นระบุว่ามีประวัติความเป็นมาเกี่ยวพันกับพระแก้วมรกต ซึ่งตามตำนานกล่าวว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๙ (รัตนพิมพวงศ์ ว่า พ.ศ. ๑๙๗๗) สมัยเจ้าสามฝั่งแกนผู้ครองเมืองนครเชียงใหม่ ปรากฏว่าเจดีย์วัดพระแก้วเมืองเชียงราย ต้องอสนีบาต (ฟ้าผ่า) พังลง มีผู้พบพระพุทธรูปองค์หนึ่ง ลงรักปิดทองตกลงมาจากเจดีย์จึงอัญเชิญไปไว้ที่วิหารหลวง

ต่อมารักที่ทาไว้ที่ปลายพระนาสิกได้กระเทาะออก จึงเห็นเป็นแก้ว เจ้าอาวาสจึงขัดสีเอารักและทองที่ปิดออกจนหมด ปรากฏว่าเป็นพระแก้วมรกตทั้งองค์ พระเจ้าสามฝั่งแกนทราบข่าวจึงอัญเชิญไปเชียงใหม่ แต่ขบวนช้างที่นำพระแก้วไม่ยอมไปทางเชียงใหม่กลับตื่นวิ่งไปนครลำปาง หมื่นโลกนาถจึงขอเอาไว้ประดิษฐานที่นครลำปางนานถึง ๓๒ ปี ก่อนที่อัญเชิญไปเชียงใหม่

ปัจจุบันพระแก้วมรกตประดิษฐานอยู่ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร

ได้ประกาศขึ้นทะเบียน ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๕๒ ตอน ๗๕ ลงวันที่ ๘ มี.ค. ๒๔๗๘

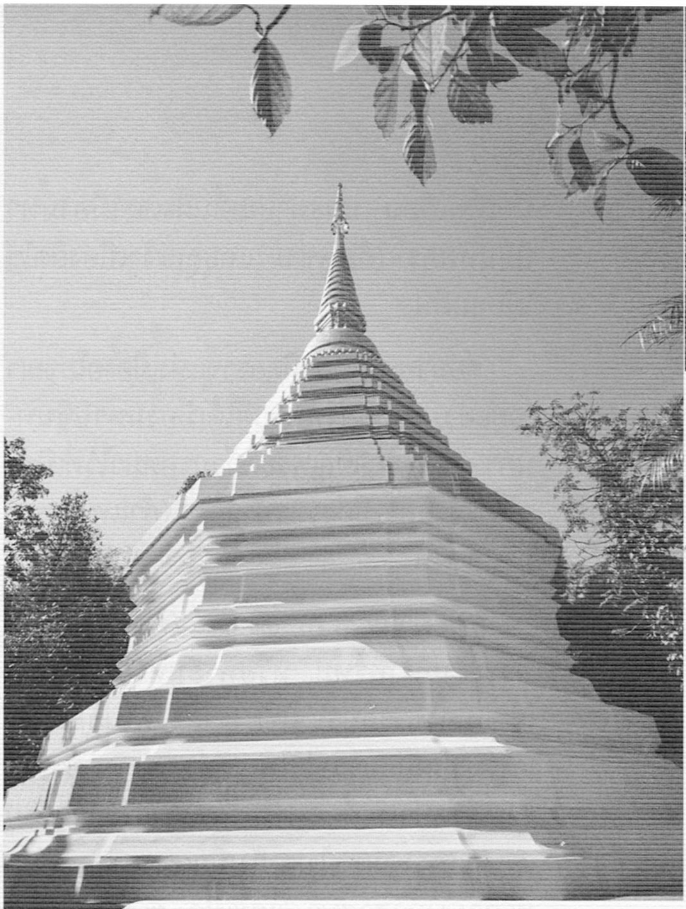
(กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน จ.เชียงราย ที่ปรากฏในหนังสือดังกล่าวทั้งหมด ๓๔ รายการด้วยกัน อยู่ที่

อ.เมือง ๕ รายการ อ.เชียงแสน ๒๖ รายการกิ่ง อ.เวียงชัย ๑ รายการ อ.เทิง ๑ รายการ และ อ.เวียงป่าเป้า ๑ รายการ)

นอกจากนั้น พระธรรมราชานุวัตร เจ้าอาวาสวัดพระแก้ว เจ้าคณะภาค ๖ เล่าประวัติความเป็นมาของพระแก้วมรกต และวัดพระแก้ว จ.เชียงราย ในหนังสือขนาดเล็กชื่อ วัดพระแก้ว หนา ๓๖ หน้า เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงสิ่งสำคัญในวัด

พระเจดีย์ วัดพระแก้ว เชียงราย

พระธรรมราชานุวัตร เขียนถึงพระเจดีย์องค์ปัจจุบันที่เคยบรรจุพระแก้วมรกตว่าเป็นพระเจดีย์ที่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลม ฐานแปดเหลี่ยมยกเก็จ (ตั้งแต่ฐานล่างสุดจนถึงฐานบัวถลาบนสุดที่รองรับองค์ระฆัง) ประกอบด้วยชุดฐานปัทม์แปดเหลี่ยมยกเก็จประดับลวดบัว เส้นบน ๒ เส้น เส้นล่าง ๒ เส้น วางอยู่บนชุดฐานบัวถลาแปดเหลี่ยมยกเก็จ ๒ ชั้น (แต่ละชั้นประกอบด้วยฐานเขียงชั้นบัวคว่ำ และหน้ากระดานท้องไม้) และฐานเขียงแปดเหลี่ยมยกเก็จ ๓ ชั้น ลดหลั่นกัน เหนือฐานปัทม์ขึ้นไปเป็นชุดฐานเขียงแปดเหลี่ยมยกเก็จ ๓ ชั้น ลดหลั่นกัน แล้วต่อด้วยชุดบัวถลาแปดเหลี่ยมยกเก็จ ๕ ชั้น ลดหลั่นกัน (แต่ละชั้นประดับลวดบัวขนาดใหญ่หนึ่งเส้นท้องไม้ที่หน้ากระดาน) ถัดขึ้นมาเป็นชุดกลีบบัวคว่ำบัวหงายรองรับองค์ระฆังขนาดใหญ่ประดับเส้นลวดบัวแบบเหลี่ยมรัดรอบบริเวณองค์ระฆัง เหนือขึ้นไปเป็นบัลลังก์ทรงสูงปล้องไฉนขนาดใหญ่ ๙ ชั้น รองรับปลียอดและฉัตร ๙ ชั้น เหนือสุดประดับลูกแก้ว

พระเจดีย์ที่บูรณะใหม่แทนของเก่าที่เคยประดิษฐาน พระแก้วมรกตจาก พ.ศ. ๑๙๒๙-๑๙๗๗

พระเจดีย์องค์เดิมน่าจะสร้างมาตั้งแต่แรกสร้างวัด ต่อมาได้ถูกอสนีบาต ทำให้พังทลายลงเมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๗ จึงได้ค้นพบพระแก้วมรกต กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานที่สำคัญของชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ต่อมาได้ชำรุดทรุดโทรมเสื่อมสภาพตามกาลเวลา พระครูธรรมวงศ์วิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดพระแก้วในขณะนั้น (ต่อมาได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระพุทธิวงศ์วิวัฒน์) ได้บูรณะซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ แล้วเสร็จ ๖ เม.ย. ๒๔๙๗

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๓๓ พระเจดีย์อยู่ในสภาพทรุดโทรมลงอีก พระราชรัตนากร (สมณศักดิ์ของเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันในขณะนั้น) จึงบูรณปฏิสังขรณ์ โดยกะเทาะปูนเก่าออกและฉาบปูนใหม่ หุ้มทองเหลืองประดับ

ด้วยทองจังโก้และลงรักปิดทองพระเจดีย์ทั้งองค์ พร้อมกับได้ทำยอดฉัตรใหม่ ๙ ชั้น ทำด้วยเงินแท้บริสุทธิ์ ลงรักปิดทอง และดำเนินการปรับปรุงลานพระเจดีย์และปริมณฑลให้มีภูมิทัศน์สวยงาม

การบูรณะพระเจดีย์ครั้งนี้ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในมหามงคลเจริญพระชนมายุ ๙๐ พรรษา วันที่ ๒๑ ต.ค. ๒๕๓๓ โดยเริ่มดำเนินการบูรณะใน พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วเสร็จ พ.ศ. ๒๕๓๘ และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ เป็นประธานยกยอดฉัตรพระเจดีย์ เมื่อวันที่ ๒๖ พ.ย. ๒๕๔๑

จะเห็นได้ว่า เจดีย์วัดพระแก้วได้รับการบูรณะซ่อมแซมหลายครั้งหากไม่ทราบประวัติหรือไม่พิจารณาอย่างละเอียดแล้ว ก็จะเห็นว่าเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ ไม่มีร่องรอยของเก่า ทั้งๆ ที่เป็นเจดีย์ประวัติศาสตร์แห่งการค้นพบพระแก้วมรกต

หอพระหยกเชียงราย

พระธรรมราชานุวัตร เล่าถึงเหตุผลในการสร้างหอพระหยกว่าวัดในเขตภาคเหนือสมัยโบราณนอกจากจะมีอุโบสถ วิหาร ศาลา กุฏิ หอฉัน หอธรรม หอกลอง ฯลฯ แล้ว ยังมีหอพระ เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญของวัดอีกด้วย หอพระหยกเชียงรายนี้ สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญเช่นกัน

หอพระหยกเชียงรายเป็นอาคารไม้ ทรงล้านนาโบราณ ขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๒ เมตร ภายในหอพระหยกมีพระพุทธรตนากรนวุติวัสสานุสรณ์มงคล นามสามัญว่า พระหยกเชียงราย ประดิษฐานในบุษบกทำด้วยไม้แกะสลักปิดทอง สูง ๕.๖๐ เมตร เรือนยอดบุษบกทำด้วยไม้สักสลักลวดลาย ลงรักปิดทองประดับกระจก มีฉัตร ๗ ชั้น ทำด้วยเงินแท้ลงรักปิดทอง เรียกว่า ฉัตรเงินฉัตรทอง มีส่วนสูง ๔๐ เซนติเมตร

หอพระหยกเชียงราย

องค์พระพุทธรูปทำด้วยหยกจากประเทศแคนาดา ซึ่งมิสเตอร์ฮูเวิร์ด โล นำมาถวาย มีขนาดหน้าตักกว้าง ๔๗.๙ เซนติเมตร สูง ๖๕.๙ เซนติเมตร ทรงเครื่องแบบเชียงแสน (พระธรรมราชานุวัตร เจ้าอาวาสวัดปัจจุบันได้สร้างถวาย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑) สร้างโดย

คณะสงฆ์และชาว จ.เชียงราย ทั้งนี้ได้รับความอุปถัมภ์จาก พล.อ.ชาติชาย และท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัน เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระ-ศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในมหามงคลทรงเจริญพระชนมายุ ๙๐ พรรษา และเพื่อเป็นอนุสรณ์ว่า วัดพระแก้วแห่งนี้ค้นพบพระแก้วมรกฏ โดย กนก วิศวะกุล เป็นผู้ปั้นหุ่นต้นแบบพระหยกเชียงราย และแกะสลักโดยนายช่างแกะสลักจากโรงงานวาลินนานกู เมืองปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๖ ม.ค. ๒๕๓๔

ในวันที่ ๑๙ ต.ค. ๒๕๓๔ ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์หอพระหยก และในวันที่ ๒๐ ก.ค. ๒๕๔๐ อาราธนาพระหยกเชียงรายขึ้นประดิษฐานบนบุษบกภายในหอพระหยก และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯ ไปเปิดหอพระหยกในวันที่ ๒๖ พ.ย. ๒๕๔๑

ผนังด้านในโดยรอบหอพระหยก ตบแต่งด้วยแผ่นหยก มีภาพเขียน เป็นภาพเหตุการณ์สร้างหอพระหยก การสร้างพระหยกเชียงราย และประวัติความเป็นมาของพระแก้วมรกต จำนวน ๙ ภาพ แต่ละภาพมีข้อความบรรยาย โดยพระธรรมราชานุวัตร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน

เมื่อมีเวลาไปแอ่วเมืองเหนืออย่าลืมแวะวัดที่เป็นประวัติศาสตร์ยาวนานแห่งนี้ เพราะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้บูชามากมาย

ภาษาน่ารู้ :

"ธาตุ" แบบไทย ๆ

ธีรปัญโญ

*"**ภาษาไทยก็มีธาตุเหมือนกัน**"* อาจารย์รุ่งอรุณ จันทร์สงคราม ครูภาษาบาลีของผู้เขียน ท่านเกริ่นเอาไว้ ในช่วงที่เรากำลังถกกันเกี่ยวกับเรื่องธาตุในภาษาบาลี ท่านคงจะเห็นหน้าอันงงงวยของผู้เขียนจึงได้ยกตัวอย่างคำในภาษาไทยบางคำ มาสนับสนุนประโยคข้างต้น

ตัวอย่าง ธาตุของคำในภาษาไทย

ข หมายถึง ใหญ่ เช่น ขอน เขื่อง เข้ (จระเข้) อักโข

ค หมายถึง เคลื่อน เช่น คลา คลาด เคลื่อน คล้อย คล่อง แคล่ว

ล หมายถึง ละ วาง เช่น ละ ลบ ล้าง เลิก โล๊ะ สละ

ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจมาก เพราะเคยคิดแต่ว่าภาษาไทยของเรานั้น ถ้าไม่ใช่คำที่ยืมมาจากคำบาลีสันสกฤต ก็จะไม่มี ธาตุ จึงไม่เคยคิดจะค้นหาธาตุ และวิเคราะห์ศัพท์ให้เหนื่อยเปล่า แต่พอได้ยินเรื่องนี้และได้เห็นตัวอย่างจากอาจารย์ หลังจากนั้น พอมีเวลาว่าง ก็ลองรวบรวมศัพท์วิเคราะห์เท่าที่คิดได้ จึงได้ค้นพบว่า เป็นการทำให้ความเข้าใจในภาษาไทยมีมิติที่ลุ่มลึกและสนุกขึ้น ผู้เขียนพยายามคะยั้นคะยอให้ อาจารย์รุ่งอรุณรวบรวมคำไทยที่น่าสนใจเหล่านี้ออกมา ท่านก็ได้แต่ยิ้มๆ แตไม่ยอมเขียน วันหนึ่งท่านก็เปรยขึ้นมาว่า "วิถีครูนั้น จะไม่บอกทั้งหมด แต่จะทำไว้เป็นตัวอย่างให้เดินตาม" จึงคิดเอาเองว่า การเขียนเรื่องอะไรที่ยังไม่ชัดเจนอาจจะไม่เหมาะกับนักวิชาการทางภาษาระดับท่าน แต่ความที่ผู้เขียนเองเป็นนักเรียนใหม่ในวงการบาลีไวยากรณ์นี้ จึงมีอิสระมากกว่าที่จะเขียน จึงขออนุญาตท่านรวบรวมเขียนขึ้นเอง โดยใช้ตัวอย่างที่อาจารย์รุ่งอรุณได้ค้นไว้เป็นแนวทาง ถือว่าเป็นการเล่าให้ฟังกันแบบกันเอง เพื่อแบ่งปันความน่าสนใจของภาษาและเพื่อปลุกให้เกิดความใส่ใจและสนใจที่จะค้นหาความลุ่มลึกของมันไปด้วยกัน ถือคติว่าถ้ามีถูกบ้างผิดบ้าง ผู้รู้ก็ได้โปรดเมตตาช่วยแนะนำกลับมาด้วยเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ดีกว่าไม่ได้เขียนแล้วเก็บความสนุกเอาไว้คนเดียว

"วิถีครูนั้น จะไม่บอกทั้งหมด แต่จะทำไว้เป็นตัวอย่างให้เดินตาม"

เริ่มต้น ขอให้สังเกตวิธีการทางภาษาของภาษาบาลีหลายๆ อย่างนั้น ได้ถูกนำมาใช้ในภาษาไทยด้วย ตัวอย่างเช่น วัณณโลปนัย (วิธีลบอักษร) เช่นเช่น **เม**หนสฺส **ข**สฺส มา**ลา** **เมขลา** คำนี้ มาจาก เมหน + ข + มาลา (ลบ หน เหลือ เม, คง ข ไว้, ลบ มา เหลือแต่ ลา) แปลว่า สายสะอิ้ง หรือ สายรัดเอว หรือคำว่า **ภควา** มีบทวิเคราะห์ว่า **ภ**เวสุ **ค**มนํ **ว**นฺโตติ ภควา แปลว่า ผู้คาย การไป ในภพทั้งหลาย นำตัวอักษร ภ ค ว ของบทวิเคราะห์มารวมกันลบอักษรที่เหลือออก ได้เป็นภควา

ในภาษาไทยก็มีการรวมคำในลักษณะนี้ ตัวอย่างเช่น คำว่า **ซิ่ง** แม้จะกร่อนมาจากภาษาอังกฤษ แต่ก็เข้ากันได้กับธาตุแบบไทย

จึงวิเคราะห์ได้ว่า มาจากแ<u>ซ</u>งด้วยการวิ<u>่ง</u> เป็นต้น

ซิ่ง มาจาก แ<u>ซ</u>งด้วยการวิ<u>่ง</u>

ซึ่งเป็นการผสมคำโดยการนำเอาพยัญชนะของคำหน้า มาบวกกับ สระและตัวสะกดของคำหลัง เกิดเป็นคำที่มีความหมายใหม่ หรืออาจจะไม่มีความหมายใหม่แต่พูดได้ความหมายเท่าเดิมด้วยคำที่สั้นลง ตัวอย่างเช่น **อนึ่ง** น่าจะลดรูปมาจากคำว่า <u>อีก</u>อย่าง<u>หนึ่ง</u> **บ้าง** สั้นๆ ของคำว่า <u>บ</u>อกหลาย**อย่<u>าง</u>** หรือ คำว่า **อย่างไร** ในประโยค **เป็นอย่างไร?** กร่อนเสียงกลายเป็น **เป็นยังไง?** เพื่อความกลมกลืนกันของเสียง คำนี้ ถ้าทำอันตโลปะ (ลบบทหลังคือ ไร) ก็จะกลายเป็น **เป็นหยัง?** ถ้าทำปุพพะโลปะ (ลบบทหน้าคือ อย่าง) ก็จะกลายเป็น **เป็นไง?** หรือ คำว่า **มหาลัย** ก็มาจากหลักการทำมัชเฌโลปะ (ลบเสียงกลางคือ วิทยา) ของคำว่า **มหาวิทยาลัย** นั่นเอง ทำรัสสะสระโดยทำให้เสียงยาว (อา) เป็นเสียงสั้น (อะ) เช่น **ชีผ้าขาว** เป็น **ชีปะขาว** หรือ แปลงสระ เช่น **แต่ก่อน** เป็น **ตะก่อน** หรือ แปลงอักษร เช่น **เจ้าพระคุณ** เป็น **เจ้าประคุณ** เป็นต้น

คำที่ไม่มีความหมาย (ปทปูรณะ) ลงมาเพื่อให้ออกเสียงง่ายเฉยๆ เช่น **บานไม่รู้โรย** คำว่า **รู้** นั้นใส่เข้ามาโดยไม่ได้เพิ่มความหมายใด ภาษาบาลีเรียก ปทปูรณ หรือ ตัพภาวะ หรือ คำว่า **เสีย** ซึ่งมีได้หลายความหมาย อาจจะแปลว่า ตาย (พ่อเขาเสีย) หรือ ชำรุด (นาฬิกาเสีย) หรือ แปลว่า จ่าย (เสียเงิน) แต่บางกรณีอาจจะไม่มีความหมายเลย ใส่ลงมาเพียงเพื่อทอดเสียงไม่ให้ห้วนจนเกินไป (จงไปเสีย)

ภาษาไทยก็มีศัพท์วิเคราะห์

<u>เริ่มจากคำที่น่าจะมีรากที่มาจากภาษาบาลี เช่น</u>

ป่าช้า อาจเป็นการออกเสียงแบบไทยๆ ที่เพี้ยนมาจาก **ป่าฌาปน์** ซึ่งแปลว่า ป่าที่ให้เผา (ศพ) (แม้ป่าช้าผีดิบก็มีการขุดขึ้นมาเป็นระยะๆ เพื่อทำพิธีเผา หรือทางชนบทถ้ามีการตายโดยฉับพลันโดยผิดธรรมชาติก็จะฝังไว้ก่อน ๒-๓ ปี แล้วจึงค่อยขุดขึ้นมาทำพิธีเผาในภายหลังเมื่อญาติเดินทางมาพร้อมกันแล้ว)

พ่อครัว**หัวป่าก์ ป่าก์** ในที่นี้น่าจะมาจากคำบาลีว่า **ปาก** (อ่านว่า ปา-กะ) ที่แปลว่าหุง ต้ม หัวป่าก์ จึงหมายถึงผู้เป็นหัวหน้าในการหุงหาอาหาร ซึ่งก็คือพ่อครัวนั่นเอง คำนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาตัวการันต์ (ไม้ทัณฑฆาต) เอาไว้ แม้ว่าเสียงจะเพี้ยนไป จาก ปาก์ กลายเป็น ป่าก์ แต่เราก็ยังพอคาดเดาความหมายได้เพราะมีการคงรูปศัพท์ไว้ให้รู้ได้นั่นเอง

โลห เป็นภาษาบาลีแปลว่าโลหะ เหล็ก มาเป็น **โลห์** แล้วก็เพิ่มเสียงวรรณยุกต์ตามลิ้นคนไทยกลายมาเป็น **โล่** ตัวอย่างอื่นๆ เช่น **ฆาต** มาเป็น **ฆ่า**, **สิเนห** มาเป็น **เสน่ห์**

<u>มาสู่คำที่มาจากรากของคำไทยเอง เช่น</u>

ขอบคุณ คำนี้ผู้เขียนเคยสงสัยมานานแล้วว่าทำไมใช้คำว่า **ขอบคุณ** คุณที่ไปอยู่ขอบๆ หรืออย่างไร แต่พอได้หลักการกลมกลืนเสียงนี้ก็ชัดเลยว่า **ขอบคุณ** น่ามาจาก คำว่า **<u>ข</u>อ + ม<u>อบ</u>คุณ** โดยนำ <u>ข</u> ของคำว่า <u>ข</u>อ มารวมกับ <u>**ออบ**</u> ของคำว่า **ม<u>อบ</u>** ได้คำใหม่เป็นคำว่า **<u>ขอบ</u>** โดยนัยเดียวกัน **ขอบใจ** มาจาก **<u>ข</u>อ ม<u>อบ</u>ใจ** หรือ ถ้าจะเขียนเต็มประโยคว่า

ขอ ตอบว่าเป็น**พระคุณ** หรือ **ขอตอบ**ว่า ชอบใจ/ชื่นใจ แต่คนไทยชอบพูดอะไรสั้นๆ สุดท้ายก็กลมกลืนเสียงกันลงมาเป็น **ขอบคุณ** และ **ขอบใจ** ในที่สุด สั้นแต่อมความหมายเดิมไว้ได้ทั้งหมด

> **ขอบคุณ** มาจาก คำว่า **ขอ มอบคุณ**
> **ขอบใจ** มาจาก **ขอ มอบใจ**

สื่อ มาจาก **เสียงที่ถือ**ตามกัน ลาย**สือ** มาจาก มี**สิ้น**ด้วย**หรือ** เทียบกับ คำว่า อกฺขร ในภาษาบาลีที่แปลว่า ไม่สิ้นไป (อักษร ไม่สิ้นไปเพราะใช้สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน)

> **สื่อ = เสียงที่ถือตามกัน**

หรือเป็นคำที่เรารู้จักกันดี ใช้กันมานานแต่ไม่ทราบที่มา เช่น คำว่า เก่ง คำนี้น่าสนใจมาก เพราะแปลยาก ผู้เขียนอยู่กับพระฝรั่งมาหลายปีพยายามแปลคำนี้เป็นภาษาอังกฤษได้ไม่เคยถูกใจ สุดท้ายเลย ต้องทับศัพท์ ใช้เป็น ฮี อีส เวรี่เก่ง (เขาเก่งจังเลย) ไม่ต้องแปล ให้เข้าใจเอง พจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่า กล้า เข้มแข็ง ไม่แพ้ใคร เชี่ยวชาญ แต่คิดดูแล้วเป็นไปได้ไหมที่คำว่า เก่ง จะมาจากคำว่า **กระทำเอง** คำว่า ทำได้เอง นี้น่าจะเหมาะที่สุด เพราะเรามักจะชมเด็กที่ทำอะไรได้ด้วยตัวเองว่าเก่ง แล้วก็ทำหน้าทำตาชื่นชม ปรบมือให้ เด็กก็จะจำและดีใจที่มีคนชม แล้วก็เลย พยายาม “เก่ง” อยู่เสมอ เมื่อ “เก่ง” ถูกนำมาใช้ในกรณีอย่างอื่นด้วย เลยกลายเป็นการแข่งขันประชันกัน พยายามทำตัวให้ เก่งกว่าคนอื่นๆ จนลืมความหมายเดิม ถ้าเก่งหมายถึงการกระทำได้เอง คนที่เก่งที่สุดก็ต้องเป็นพระพุทธเจ้าเพราะท่านตรัสรู้ได้เอง และสิ่งที่เก่งที่สุดก็คือพระนิพพาน เพราะเป็นสิ่งที่เป็นเอง **อสังขตะ** ไม่ต้องอาศัยเหตุปัจจัย

> **เก่ง** มาจาก คำว่า **กระทำเอง**

ง่าย อาจมาจาก คำว่า **หงาย** ซึ่งคำว่าหงายนั้น บาลีว่า อุตฺตานํ ในพระสูตรเวลาคนฟังธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วเข้าใจจะบอกว่าแจ่มแจ้งนักพระเจ้าข้า เหมือนเปิดของที่ปิด หงายของที่คว่ำ จุดตะเกียงตามประทีปไว้ในที่มืดให้คนที่มีจักษุได้เห็น (ถ้าง่าย มาจาก หงาย ถ้าอย่างนั้น **ยาก** ก็อาจมาจาก **อยาก** เช่นในประโยคว่า เพราะรักอยากจะได้มาก มันจึงได้ยากนัก ก็น่าคิดเหมือนกันนะ มีคำกล่าวของเซ็นว่า “มรรคาไปสู่ความหลุดพ้นนั้นเป็นของไม่ยาก สำหรับคนที่ไม่อยาก” ขอฝากไว้ให้คิดด้วยว่ามันจริงไหม)

แม่ มาจาก “**ม**องลูกด้วยความรัก**แท้**” ไม่มีรักไหนแท้เท่ารักของแม่อีกแล้ว

> **แม่** มาจาก “**ม**องลูกด้วยความรัก**แท้**”

หรือ **แม่** อาจมาจาก “รู้ว่าลูกทำได้ **แลไม่**หยุดขวนขวายให้ลูกได้ทำ” อันนี้อาจจะยาวหน่อยแต่ก็เป็นการจำกัดความหมายที่น่ารักไปอีกแบบ ทำให้ระลึกได้ถึงหน้าที่ของแม่ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของลูกๆ ทุกคน

> **แม่** “รู้ว่าลูกทำได้ **แล ไม่**หยุดขวนขวายให้ลูกได้ทำ”

ตอนนี้ขอจบด้วยคำว่าแม่ ในตอนต่อไปเราจะมาว่ากันต่อในคำว่าพ่อ

ภาษาน่ารู้ :

"ธาตุ" แบบไทย ๆ (ตอนจบ)

ธีรปัญโญ

ช่วงที่ผู้เขียนเรียนต่ออยู่ที่ต่างประเทศจะมีอาการเห่อภาษาอังกฤษมาก แม้จะพูดกับคนไทยด้วยกันก็ชอบพูดไทยคำฝรั่งคำโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ อาจจะคิดว่ามันเท่ห์ดี จนกระทั่งได้มาพบพระอาจารย์ชยสาโร พระฝรั่งลูกศิษย์หลวงพ่อชา เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติในตอนนั้น ท่านได้กรุณารับนิมนต์จากคณะนักเรียนไทยในอเมริกา เพื่อไปสอนกรรมฐานที่บอสตั้น พอท่านได้ยินผู้เขียนพูดแบบนี้ท่านก็แย้งขึ้นมาเบาๆ ว่าคำฝรั่งคำนี้ใช้คำไทยคำนี้แทนก็ได้ และจริงๆ ควรจะใช้คำไทยแทนเพราะได้ความหมายที่ลุ่มลึกกว่า พระอาจารย์เองท่านชำนาญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เวลาท่านเทศน์ท่านกลับนิยมใช้ภาษาไทยมากกว่า ท่านบอกว่าภาษาไทยใกล้กับภาษาธรรมะมากกว่า ตอนนั้นผู้เขียนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจอะไร แต่ต่อมาเมื่อได้บวชเรียนได้เข้าใจวัฒนธรรมประเพณีและยิ่งได้มาเรียนภาษาบาลีด้วยแล้ว ก็ทำให้ได้เข้าใจที่มาของคำในภาษาไทยหลายๆ คำ และเริ่มที่จะเข้าใจสิ่งที่พระอาจารย์พูดมากขึ้น ตอนที่แล้วได้กล่าวถึงเรื่อง "ภาษาไทยก็มีธาตุเหมือนกัน" และได้ยกตัวอย่างมาให้ศึกษากันจำนวนหนึ่งแล้ว ในตอนนี้ขอต่อให้จบ โดยเริ่มจากคำว่าพ่อ

พ่อ ผู้ก่อเกิด
พ่อ ผู้รอ (ลูก ด้วยความหวังเสมอ)

พ่อ ผู้ก่อเกิดหรือ **ผู้รอ** (ลูก ด้วยความหวังเสมอ) ถ้าให้คำจำกัดความอย่างนี้ก็ทำให้นึกถึงพ่อที่เดินไปเดินมาอย่างกระวนกระวายอยู่หน้าห้องคลอดเพื่อรอชื่นชมลูกอยู่ด้วยความหวัง และพ่อก็ยังคอยเป็นกำลังใจให้ลูกเสมอ ยามที่ลูกต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ในชีวิต

มีหลักฐานที่บ่งชี้ว่า คำว่า **บา** ใน ครู**บา**อาจารย์ อาจจะเป็นคำไทยแท้จริงๆ ก่อนที่เราจะรับเอาอิทธิพลทางภาษามาจากทางบาลีสันสกฤต เพราะคำว่า **บา** อาจจะมาจาก **บ**อก + ว่**า** **บ**อก (ความรู้) และ ว่า (กล่าวสั่งสอน) อันเป็นอรรถของการบอก (ธรรมะ) และว่ากล่าว (วินัย) ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งชี้ให้เห็นหน้าที่ของครูบาอาจารย์ที่ดีในสมัยก่อนที่ไม่ใช่เพียงแต่สั่งสอนให้ข้อมูล แต่จะต้องว่ากล่าวตักเตือนลูกศิษย์ให้ปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง

ไปพร้อมๆ กันด้วย พอได้เค้าว่าคำว่า บา มาจาก บอก กับ ว่า ก็ส่องถึงคำอีกคำหนึ่งที่พูดกันติดปาก คือคำว่า **ไปวัดไปวา** ซึ่งเคยคิดกันว่าคำว่า ไปวา คงเป็นคำสร้อยเฉยๆ ไม่มีความหมาย แต่ลองคิดดูกันเล่นๆ ว่า **ไปวัดไปวา** อาจจะมาจาก **ไปวัดไปว่า** ก็ได้ คือแต่ก่อนไม่ได้ไปวัดเพื่อไปถวายทานเฉยๆ แต่ต้องไปรับการว่ากล่าวสั่งสอนจากหลวงพ่อที่วัดเพื่อขัดเกลากิเลสกันเป็นประจำอีกด้วย เรียกไปเรียกมาจึงเหลือเพียง "ไปวัดไปวา" บางท่านอาจจะแย้งว่า ต้องใช้ว่า "ไปถูกว่า" น่าจะตรงกว่า แต่ภาษาไทยก็มีการใช้ในลักษณะนี้เช่น "ผู้ว่าง่าย" ก็ไม่ได้หมายความว่าเป็นผู้ที่ไปเที่ยวว่า ใครเขา แต่หมายความว่าเป็นผู้ที่รับคำว่ากล่าวตักเตือนได้โดยง่าย เป็นต้น

ครู**บา**อาจารย์ :
บา มาจาก **บ**อก + ว่**า**
บอก (ความรู้) และ ว่**า** (กล่าวสั่งสอน)

ไปวัดไปวา อาจจะมาจาก **ไปวัดไปว่า**

ส่วนคำว่า **ลูกศิษย์ลูกหา** นั้น คือหาความรู้ หาครู หรือ เป็นผู้ที่ครูต้องเรียก**หา** ที่เรียกว่า **เมือง** เพราะ **มี**ความรุ่งเรื**อง** หรือเรียกว่า **เมือง** เพราะ **มี**ความสิ้นเปลื**อง** อันนี้ก็ขึ้นกับมุมมองของแต่ละคนแต่ผู้เขียนคิดว่าถูกทั้งคู่เจริญไปทางกามวัตถุก็เป็นอย่างนี้แหละ

เมือง = **มี**ความรุ่งเรื**อง**
เมือง = **มี**ความสิ้นเปลื**อง**

เรียกว่า **เจ้า** เพราะ แจ่มกว่าใครเขาและเรียกว่า **ดาว** เพราะ เด่นกว่าใครเขา

เจ้า = แจ่มกว่าใครเขา
ดาว = เด่นกว่าใครเขา

ส่วนคำว่า **ชี** มาจาก **ชอบดี** คำว่า ชี ในที่นี้ ไม่ได้ใช้ในความหมายว่า แม่ชี ที่นิยมกันในปัจจุบันเท่านั้น แต่เข้าใจว่าแต่ก่อนนิยมใช้ คำว่า ชี นี้ในความหมายของ พระ เช่น คำว่าชีต้น หมายถึงพระ หรือคำว่า ชี ใน ฤษีชีไพร ก็เป็นคำกลางๆ หมายถึงนักบวช ส่วนที่มาของคำนี้ที่เคยสันนิษฐานกันว่าอาจจะกร่อนมาจากคำบาลีว่า ปพฺพ**ชิ**ต หรือจะกร่อนมาจากคำว่า ลัช**ชี** (ผู้ละอายในการทำบาป) ก็น่าฟัง แต่เป็นไปได้ไหมว่าจะมีรากศัพท์มาจากคำไทยโดยตรง ๒ คำ คือ ชอบกับดี คือ เรียกว่า **ชี** เพราะ **ช**อบ**ดี** (คือว่าท่านชอบความดี จึงเรียกท่านว่าชี)

ชี = **ช**อบ**ดี**
ชี = ปฏิบัติ**ช**อบ
และ ปฏิบัติ**ดี**

หรือ เพราะ **ช**อบ และ เพราะ **ดี** จึงเรียกว่า **ชี** (คือว่าท่านมีการปฏิบัติดี และปฏิบัติชอบนั่นเอง) ปฏิบัติดีคงเข้าใจได้ไม่ยาก ส่วนปฏิบัติชอบนั้นเป็นส่วนของอริยมรรคมีองค์ ๘ คือ เห็นชอบ คิดชอบ วาจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ เพียรชอบ สติชอบ และตั้งมั่นชอบ เห็นไหมว่าคำๆ นี้มีความหมายได้ลึกแค่ไหนถ้าเราตั้งวิเคราะห์เป็น อีกสองคำที่ขอตั้งข้อสันนิษฐานไว้ คือคำว่า **อดทน** เป็นไปได้ไหมว่า ที่มาของสองคำนี้มาจากภาษาบาลี หมายถึงกิจกรรมที่คนสมัยก่อนทำกันเป็นประจำในวันพระ และ วันอุโบสถ คือ **อด** มาจาก**อุ**โบส**ถ**

และ **ทน** มาจาก **ทมน** (การฝึก) สมัยนี้มีแต่คนบ่นว่าไม่ค่อยมีความอดทนกัน เราควรจะฟื้นฟูค่านิยมรักษาศีลอุโบสถ และการฝึกหัดขัดเกลากันให้มากขึ้นจะดีไหม? คำว่าทมนนั้น มาเพี้ยนเป็นคำไทยว่าทรมานจึงทำให้ความหมายผิดกันไปไกล

เรา = รู้แบบ**เหมา** คือ รู้รวบเหมาเอาว่าขันธ์ ๕ นี้เป็นเรา คือตัวมานะ (เทียบกันกับ การรู้แบบแยกส่วนเอาว่าขันธ์ใดขันธ์หนึ่งเป็นเรา ซึ่งเป็นตัวทิฐิ) ถ้าเราวิเคราะห์อย่างนี้ เวลาเราเรียกตัวเองว่า "เรา" จะได้สอบสวนทวนตัวเองดูว่า เรากำลังรู้ อะไรแบบเหมารวมว่าเป็น "เรา" อยู่ อาจจะเป็นรูป หรือ นาม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเหมาเอารูปนามนี้ทั้งหมดว่าเป็นเรา ซึ่งอาจจะช่วยในการพิจารณาแยกความเป็นอัตตาให้น้อยลงได้บ้าง หรือ วิเคราะห์ว่า **เรา = เข้าไปรู้** การที่เราคิดว่า มี "เรา" ที่เข้าไปรู้แทนที่จะเป็นการสักแต่ว่ารู้เฉยๆ กลับไปสร้างตัว "เรา" ที่เข้าไปรู้ขึ้นมา ก็น่าสนใจ

เรา = รู้แบบเหมา

เรา = เข้าไปรู้

คำไทยว่า **ขวัญ** อาจจะมาจาก **ขันธ์ + อัญญูะ** (รู้) คือมีขวัญดีก็เท่ากับว่ารู้จักขันธ์ดีนั่นเอง

สิ่ง = ทรงความจริง

สิ่ง คือ อะไรที่ **ทรง**ความจ**ริง** เอาไว้ (ถ้าวิเคราะห์อย่างนี้จะเทียบได้กับความหมายของคำว่า ธาตุ ในภาษาบาลีที่มาจาก ธา ธาตุในความทรงไว้) เวลาเราเรียก "สิ่ง" นั้น "สิ่ง" นี้ นั้น เรากำลังหมายถึงว่า มันได้ทรงความจริงอะไรบางอย่างเอาไว้?

คำว่า **ตาย** ทั้งๆ ที่เป็นคำไทยแต่เคยเห็นนักภาษาท่านตั้งวิเคราะห์ไว้เป็นภาษาบาลีว่า **ตโย ภเว อายติ คจฺฉตีติ ตาย** ที่ชื่อว่า ตาย เพราะ ไปสู่ภพทั้งสาม (ต มาจาก ติ แปลว่า ๓ + อิ แปลว่า ไป แปลง อิ เป็น อาย รวมกันได้คำว่า ตาย) ซึ่งก็เข้าทีดีเพราะเดี๋ยวนี้หลายคนคิดว่าตายแล้วจบกันไม่มีอะไรอีก แต่ถ้าเข้าใจตามความหมายของศัพท์ในวิเคราะห์แบบนี้แล้วก็จะเห็นได้ว่า การตายเป็นเพียงการเปลี่ยนผ่าน ไปสู่ภพภูมิสาม ภูมิใดภูมิหนึ่งในอบายภูมิ มนุสสภูมิ และเทวภูมิเท่านั้น มิใช่เป็นการสูญสลายหายไปอย่างที่บางคนคิด (รูปภูมิและอรูปภูมิก็นับรวมอยู่ในเทวภูมิ) สัตว์โลกทั้งหลายจึงต้องตายเหมือนกันหมด มีแต่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เท่านั้นที่ไม่ตายเพราะท่านคายการไปในภพไหนๆ ได้แล้ว หรือถ้าตั้งวิเคราะห์แบบไทยๆ โดยเอาสระ ไ- ของไป มารวมกับ ต ของต่อ แล้วลากเสียงให้ยาวขึ้น ก็ได้คำว่าตายเหมือนกัน

ตาย = **ไปต่อ** (ในภพทั้งสาม)
ไป = จุติ (จวนะ เคลื่อน)
ต่อ = ปฏิสนธิ (ปฏิ+สนธิ เชื่อม)

การที่มีการตั้งวิเคราะห์กำหนดความหมายของคำ ทำให้ความหมายของคำคงไว้ไม่เพี้ยนหรือสูญสลายไป เพราะเมื่อบริบททางสังคม

เปลี่ยนไป คำก็สื่อความหมายที่ผิดออกไปด้วย เช่น คำว่า "คนนี้เป็นคอม" ในยุคหนึ่งหมายความว่า คนนี้เป็นคอมมิวนิสต์ แต่ในอีกยุดหนึ่งประโยคเดียวกันคำว่า "คนนี้เป็นคอม" หมายถึงว่า คนนี้เป็นคอมพิวเตอร์ หรือคำว่า "วิญญาณ" ที่มีความหมายว่าการรู้ชัด รู้แจ้ง แต่ปัจจุบัน คำว่า วิญญาณ คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจกันว่าหมายถึง จิตที่ล่องลอยออกจากร่างหนึ่งไปสู่อีกร่างหนึ่ง คล้ายๆ กับผี เช่น วิญญาณอาฆาต หรือใช้ในการนำมาเรียกผู้ที่ทำตนสมกับภาวะของตนเช่น คนนี้มีวิญญาณของความเป็นครูดังนี้เป็นต้น แต่ที่เราทราบได้โดยไม่ต้องเถียงกันว่าความหมายเดิมเป็นอย่างไรแน่ เพราะได้มีการให้คำจำกัดความเอาไว้ (เรียกในภาษาบาลีว่า **วจนัตถะ คือการตั้งวิเคราะห์คำ**) ซึ่งทำให้จำได้ง่ายเพราะเห็นเค้าโครงที่มาของคำ เช่น **อารมฺมณํ วิชานาตีติ วิญฺญาณํ** วิ บทหน้า + ญา ธาตุ ในความหมายว่ารู้ + ยุ ปัจจัยปิดท้าย(ที่เปลี่ยนรูปมาเป็น ณ) ได้คำสำเร็จเป็นวิญญาณ คำนี้จึงแปลว่า ธรรมชาติที่รู้แจ้งอารมณ์ หรือคือจิต นั่นเอง แม้ว่าในภาษาไทยเราก็มีพจนานุกรมที่ให้คำจำกัดความของศัพท์เอาไว้ แต่ความที่ไม่มีการแยกวิเคราะห์ศัพท์แบบบาลี ทำให้จำยาก ผู้เขียนกำลังพยายามเสนอว่าคำไทยหลายๆ คำ ก็สามารถที่จะมีวิเคราะห์คำได้เช่นกัน และคงน่าสนใจไม่น้อยที่จะช่วยกันค้นหาความเป็นไปได้เหล่านี้ ดังตัวอย่างที่ได้ยกมาแสดงเป็นนิทัสสนาในเบื้องต้น

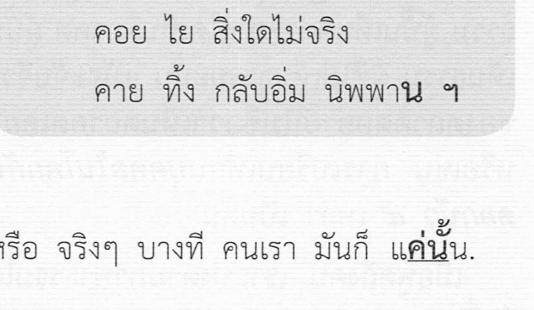
ผู้เขียนจึงหวังว่าบทความนี้จะทำให้เกิดมุมมองใหม่ๆ ต่อคำเก่าๆ หลายๆ คำที่เราเคยใช้กันจนชินจนลืมไปว่าคำเหล่านั้นอาจหมายถึงสิ่งใดได้บ้าง (และเราอยากจะให้มันหมายถึงสิ่งใดบ้าง) ผู้เขียนเชื่อว่าในภาษาไทยของเรานี้ ยังมีคำอีกมากมายที่มีความหมายอันสุขุมลุ่มลึกที่บรรพบุรุษเราได้รักษาและสืบทอดไว้ให้เป็นมรดกที่คนไทยทุกคนควรภูมิใจ ภาษาไทยของเราเป็นภาษาหนึ่งที่ไม่เป็นรองใครในโลก เป็นอู่แห่งอารยธรรมอันนำมาซึ่งความร่ำรวยด้วยอรรถแห่งธรรมะสำหรับผู้ที่ใฝ่ศึกษาและขวนขวายอยู่เสมอเพื่อที่จะทำความเข้าใจความลึกซึ้งอันนี้

สุดท้ายก็ขอจบด้วย ความหมายของคำว่าคน เราอาจตั้งวิเคราะห์ความหมายของคำว่า **คน** ว่า สุขทุกข์**ค**ลุกเคล้าให้เราได้ฝึกฝ**น**

แล้วท่านผู้อ่านล่ะ อยากจะให้ความหมายของคำว่า "คน" ว่าอย่างไรดี?

ค้น พบ "ทุกสิ่งเป็นทุกข์"
คืน กลับเป็นสุขอย่างยิ่ง
คอย ไย สิ่งใดไม่จริง
คาย ทิ้ง กลับอิ่ม นิพพา**น** ฯ

หรือ จริงๆ บางที คนเรา มันก็ แ**ค่นั้**น.

ภาษาคน - ภาษาธรรม ในชาดก

ปุญฺญวํโส

ในการตรัสธรรมะของพระพุทธองค์บางครั้งก็ตรัสเป็น**ภาษาคนหรือปุคคลาธิษฐาน** เน้นเรื่องราวทางโลกหรือทางวัตถุเป็นรูปธรรมเห็นชัด บางครั้งก็ตรัสเป็น**ภาษาธรรมหรือธรรมาธิษฐาน** ที่เป็นนามธรรมเหนือขึ้นจากโลกหรือวัตถุ บางครั้งท่านก็อุปมาเปรียบเทียบภาษาทั้ง ๒ ให้ฟังเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน บางครั้งเราก็ต้องคิดตีความเอาเอง ยกตัวอย่างเช่น ***"พุทธ"*** ในภาษาคน หมายถึง พระพุทธเจ้า บุคคลในประวัติศาสตร์ผู้ซึ่งได้เผยแพร่พุทธศาสนาเมื่อ ๒๕๐๐ ปีก่อน และได้ดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ส่วนความหมายระดับภาษาธรรม หมายถึง หลักธรรม ตามนัยยะเดียวกับที่ปรากฏในพุทธวจนะว่า "ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ผู้ใดเห็นตถาคต ผู้นั้นเห็นธรรม ผู้ที่ไม่เห็นธรรมะนั้น แม้จะจับจีวรของตถาคตอยู่ ก็ไม่ชื่อว่าเห็นตถาคตเลย" หรือเช่น การเปรียบเทียบ***บุคคลในโลกกับดอกบัว*** ๔ เหล่า เป็นต้น

เมื่อพูดถึงคน เราแบ่งตามภาษาธรรมได้ดังนี้

๑. *มนุสสมนุสโส* คนผู้มีใจสูง คือ สูงด้วยมนุษยธรรม มีศีล ๕ รู้ว่าอะไรเป็นบุญบาป รู้อะไรควรไม่ควร

๒. *มนุสสนิรยโก* คนนรก คือ คนที่มีทุกข์ร้อนรุ่ม ถูกเผารนอยู่เสมอด้วยไฟโทสะ ทุกข์กระวนกระวาย เพราะถูกไฟกิเลสและบาปทุจริตแผดเผา

๓. *มนุสสเปโต* คนที่มีจิตใจเหมือนเปรต คือ โลภอยากได้ หิวกระหาย ทะเยอทะยานดิ้นรน ต้องการอยู่เสมอ ไม่รู้อิ่มไม่รู้พอ

๔. *มนุสสอสุรกาโย* คนที่มีความขี้ขลาดขี้กลัว กลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว กลัวอย่างไม่มีเหตุผล ไม่กล้าหาญในจริยธรรม คุณความดี

๕. *มนุสสติรัจฉาโน* คนที่มีจิตใจต่ำเหมือนสัตว์เดียรัจฉาน เต็มไปด้วยโมหะโง่เขลามัวเมางมงาย ไม่มีปัญญารู้อะไรดีอะไรชั่ว ไม่รู้บุญบาป เอาแต่กิน นอน สืบพันธุ์ เท่านั้น

๖. *มนุสสเทโว* คนที่มีจิตใจสูงเหมือนเทวดา คือ มีศีล มีหิริโอตตัปปะ ละอายเกรงกลัวบาปอันเป็นเทวธรรม มีความประพฤติสะอาด รื่นเริงบันเทิงอยู่

๗. *มนุสสพรหมา* คนที่มีพรหมวิหารธรรมเป็นเครื่องอยู่เสมอ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

๘. *มนุสสอริโย* คนผู้ประเสริฐเป็นพระอริยะแล้ว คือผู้ปฏิบัติมรรคมีองค์ ๘ จนบรรลุธรรม มีโสดาบันเป็นต้น

จะเห็นว่าภาษาคนก็เรียกว่าคนเหมือนกันหมด แต่ภาษาชาวบ้านก็พอรู้ความหมายในเชิงเปรียบเทียบธรรมะอยู่ จึงด่าว่า ไอ้เปรตบ้าง ไอ้สัตว์บ้าง ไอ้สัตว์นรกบ้าง หรือชมว่าคนนี้ใจงามดังเทพ เป็นต้น

เตลปัตตชาดก ว่าด้วย การรักษาจิต

ครั้งหนึ่งพระบรมศาสดา ทรงปรารภ **ชนบทกัลยาณีสูตร** ตรัสพระธรรมเทศนานี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เปรียบเสมือนว่า หมู่มหาชน ได้ยินว่า นางงามในชนบทผู้งามเยี่ยม ถึงพร้อมด้วยความงามและปราศจากโทษแห่งสรีระ เป็นผู้เชี่ยวชาญอย่างยอดเยี่ยมในการฟ้อนอย่างอ่อนช้อย ในการขับกล่อมได้อย่างไพเราะ หมู่มหาชนย่อมประชุมกันอย่างแออัดที่นั้น ครั้นเมื่อนางงามฟ้อนรำอยู่ท่ามกลางมหาชน ฝูงชนต่างเปล่งเสียงเชียร์ว่า สวยงามแท้หนอ ทั้งเสียงดีดนิ้วและโบกผ้าอย่างสนั่นหวั่นไหว

พระราชาทรงทราบพฤติกรรมนั้น รับสั่งให้เรียกนักโทษคนหนึ่งออกมาจากเรือนจำ ถอดขื่อคาออกเสีย ประทานโถน้ำมัน มีน้ำมันเต็มเปี่ยมเสมอขอบไว้ในมือของเขา ให้ถือไว้มั่นด้วยมือทั้งสอง ทรงสั่งบังคับบุรุษ ผู้ถือดาบคนหนึ่งว่า จงพานักโทษผู้นี้ไปสู่สถานมหรสพของนางงามในชนบท จ้องเดินตามไปข้างหลัง และถ้าบุรุษผู้นี้ถึงความประมาทเทหยดน้ำมันแม้หยดเดียวลงในที่ใดแล จงตัดศีรษะเขาเสียในที่นั้นทีเดียว บุรุษนั้นเงื้อดาบตะคอกเขาพาไป ณ ที่นั้น เขาอันมรณภัยคุกคามแล้ว ไม่ใส่ใจถึงนางด้วยสามารถแห่งความประมาทเลย ไม่ลืมตาดูนางชนบทกัลยาณีนั้น แม้ครั้งเดียว เพราะต้องการจะอยู่รอด

แล้วทรงอุปมาสอนภิกษุว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย <u>โถน้ำมันเต็มเปี่ยมเสมอขอบ</u> เป็นชื่อของ<u>สติอันเป็นไปในกาย</u>แล.

พวกเธอพึงศึกษาในข้อนี้อย่างนี้ว่า สติไปแล้วในกาย จักเป็นข้อที่พวกเราทั้งหลายจักต้องทำให้มี ให้เป็นจงได้ เริ่มแล้วด้วยดีให้จงได้ ก็ในเรื่องนี้ *<u>กรรม</u>*พึงเห็นดุจ*<u>พระราชา</u>* *<u>กิเลส</u>*ดุจ*<u>ดาบ</u>* *<u>มาร</u>*ดุจ*<u>คนเงื้อดาบ</u>* *<u>พระโยคาวจรผู้เพ่งเจริญกายคตาสติ</u>*ดุจ*<u>คนถือโถน้ำมัน</u>*.

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงนำพระสูตรนี้มาทรงแสดงว่า อัน*<u>ภิกษุผู้มุ่งเจริญกายคตาสติ</u>* ต้องไม่ปล่อยสติ เป็นผู้ไม่ประมาท เจริญกายคตาสติ เหมือน*<u>คนถือโถน้ำมันนั้น</u>* ด้วยประการฉะนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ครั้นฟังพระสูตรนี้ และอรรถาธิบายแล้ว พากันกราบทูลอย่างนี้ว่า การที่บุรุษนั้นไม่มองดูนางชนบทกัลยาณีผู้งามหยดย้อย ประคองโถน้ำมันเดินไป กระทำแล้ว เป็นการกระทำได้ยาก

พระศาสดาตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การที่บุรุษนั้นกระทำแล้ว มิใช่เป็นการที่กระทำได้ยาก นั่นเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายโดยแท้ เพราะเหตุไร? เพราะเหตุมีคนเงื้อดาบคอยขู่ตะคอกสะกดไป แต่การที่บัณฑิตทั้งหลายในครั้งก่อนไม่ปล่อยสติ ไม่ทำลายอินทรีย์ ไม่มองดูแม้ซึ่งรูปทิพย์ที่จำแลงไว้เสียเลย เดินไปจนได้ครองราชสมบัตินั่นต่างหาก ที่กระทำได้โดยยาก.

ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลอาราธนาให้เล่าอดีตนิทานแล้ว ดังนี้

(การอ่านชาดกเป็นภาษาคน ได้ความเพลิดเพลิน ได้ธรรมะข้อคิดระดับหนึ่ง แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปอีกชั้นถึงขั้นภาษาธรรม ก็จะได้ประโยชน์มากขึ้น ผู้อ่านลองหัดวิเคราะห์ปริศนาธรรมจากภาษาคนดู แล้วค่อยดูเฉลยตอนท้ายว่า คิดตรงกันมั้ย)

ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติ ณ กรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพระโอรสองค์เล็กที่สุดของพระโอรส

๑๐๐ องค์ แห่งพระราชานั้น ทรงบรรลุความเป็นผู้รู้เดียงสาโดยลำดับ และในครั้งนั้นพระปัจเจกพุทธเจ้าหลายพระองค์ฉันในพระราชวัง พระโพธิสัตว์ทรงกระทำหน้าที่ไวยาวัจกรแก่พระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้น.

วันหนึ่ง ทรงพระดำริว่า พี่ชายของเรามีมาก เราจักได้ราชสมบัติสืบสันตติวงศ์ในพระนครนี้ หรือไม่หนอ ครั้นแล้วพระองค์ได้มีปริวิตกว่า ต้องถามพระปัจเจกพุทธเจ้าดูจึงจะรู้แน่ ในวันที่ ๒ เมื่อพระปัจเจก-พุทธเจ้าทั้งหลายมากันแล้ว ท่านถือเอาธรรมกรกมากรองน้ำสำหรับดื่ม ล้างเท้า ทาน้ำมัน ในเวลาที่พระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้นฉันของเคี้ยวในระหว่าง จึงบังคมแล้วประทับนั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง มีพระดำรัสถามความนั้น

ทีนั้น พระปัจเจกพุทธเจ้าเหล่านั้นได้บอกกะท่านว่า ดูก่อนกุมาร พระองค์จักไม่ได้ราชสมบัติในพระนครนี้ แต่จากพระนครนี้ไปในที่สุด ๑๒๐ โยชน์ ในคันธารรัฐ มีพระนครชื่อว่า ตักกสิลา เธออาจจะไปในพระนครนั้นจักต้องได้ราชสมบัติ ในวันที่ ๗ นับจากวันนี้ แต่ในระหว่างทาง ในดงดิบใหญ่มีอันตรายอยู่เมื่อจะอ้อมดงนั้นไป จะเป็นทางไกลถึง ๑๒๐ โยชน์ เมื่อไปตรงก็เป็นทาง ๕๐ โยชน์ ข้อสำคัญทางนั้นชื่อว่า **อมนุสสกันดาร** ในย่านนั้น ฝูงยักษิณีพากันเนรมิตบ้านและศาลาไว้ในระหว่างทาง ตกแต่งที่นอนอันมีค่า บนเพดานแพรวพราวไปด้วยดาวทอง แวดวงม่านอันย้อมด้วยสีต่างๆ ตกแต่งอัตภาพด้วยอลังการอันเป็นทิพย์ พากันนั่งในศาลาทั้งหลายหน่วงเหนี่ยวเหล่าบุรุษผู้เดินทางไปด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน พากันเชื้อเชิญว่า ท่านทั้งหลายปรากฏดุจดังคนเหน็ดเหนื่อย เชิญมานั่งบนศาลานี้ ดื่มเครื่องดื่มแล้วค่อยไปเถิด แล้วให้ที่นั่งแก่ผู้ที่มา พากันเล้าโลม ด้วยท่าทีอันเย้ายวนของตน ทำให้ตกอยู่ในอำนาจกิเลสจนได้ เมื่อได้ทำอัชฌาจารร่วมกับตนแล้ว ก็พากันเคี้ยวกินพวกนั้นเสียในที่นั้นเอง ทำให้ถึงสิ้นชีวิต ทั้งๆ ที่โลหิตยังหลั่งไหลอยู่ พวกนางยักษิณีจะคอยจับสัตว์ผู้มีรูปเป็นอารมณ์ด้วยรูปนั่นแหละ ผู้มีเสียงเป็นอารมณ์ด้วยเสียงขับร้องบรรเลงอันหวานเจื้อยแจ้ว ผู้มีกลิ่นเป็นอารมณ์ด้วยกลิ่นทิพย์ ผู้มีรสเป็นอารมณ์ด้วยโภชนะอันมีรสเลิศต่างๆ ดุจรสทิพย์ ผู้มีโผฏฐัพพะเป็นอารมณ์ด้วยที่นอนดุจที่นอนทิพย์ เป็นเครื่องลาดมีสีแดงทั้งสองข้าง ถ้าพระองค์จักไม่ทำลายอินทรีย์ทั้ง ๕ แลดูพวกมันเลย คุมสติมั่นคงไว้เดินไป จักได้ราชสมบัติในพระนครนั้นในวันที่ ๗ แน่

พระโพธิสัตว์ตรัสว่า ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้เจริญ เรื่องนั้นจงยกไว้ ข้าพเจ้ารับโอวาทของพระคุณเจ้าทั้งหลายแล้ว จักแลดูพวกมันทำไม? ดังนี้แล้ว ขอให้พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายทำพระปริต รับทรายเสกด้วยพระ-ปริต และด้ายเสกด้วยพระปริต บังคมลาพระปัจเจกพุทธเจ้า และพระราชมารดาพระราชบิดา เสด็จไปสู่พระราชวัง ตรัสกะคนของพระองค์ว่า เราจักไปครองราชสมบัติในพระนครตักกสิลา พวกเจ้าจงอยู่กันที่นี่เถิด ครั้งนั้น คนทั้ง ๕ กราบทูลพระโพธิสัตว์ว่าแม้พวกข้าพระองค์ก็จักตามเสด็จไป ตรัสว่าพวกเจ้าไม่อาจตามเราไปได้ดอก ได้ยินว่า ในระหว่างทาง พวกยักษิณีคอยเล้าโลมพวกมนุษย์ผู้มีรูปเป็นต้น เป็นอารมณ์ด้วยกามารมณ์มีรูปเป็นต้นหลายอย่างต่างกระบวนแล้วจับกินเป็นอาหาร อันตรายมีอยู่อย่างใหญ่หลวง เราเตรียมตัวไว้แล้วจึงไปได้ พระราชบุรุษกราบทูลว่า ข้าแต่สมมติเทพ เมื่อพวกข้าพระบาทนั้น

ตามเสด็จไปกับพระองค์ จักแลดูรูปเป็นต้นที่น่ารักเพื่อตนทำไม แม้พวกข้าพระบาท ก็จักไปในที่นั้นได้เหมือนกัน พระโพธิสัตว์ตรัสว่า ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด แล้วพาพวกคนทั้ง ๕ เหล่านั้นเสด็จไป

ฝูงยักษิณีพากันเนรมิตบ้านเป็นต้น นั่งคอยอยู่แล้ว ในคนเหล่านั้น คนที่ชอบรูปแลดูยักษิณีเหล่านั้นแล้ว มีจิตผูกพันในรูปารมณ์ ชักจะล้าหลังลงหน่อยหนึ่ง พระโพธิสัตว์ก็ตรัสว่า ท่านผู้เจริญ ทำไมจึงเดินล้าหลังลงไปเล่า? กราบทูลว่า ข้าแต่สมมติเทพ เท้าของข้าพระบาทเจ็บ ขอนั่งพักในศาลาสักหน่อยแล้วจักตามมา พระเจ้าข้า ตรัสว่า ท่านผู้เจริญ นั่นมันฝูงยักษิณี เจ้าอย่าไปปรารถนามันเลย กราบทูลว่า ข้าแต่สมมติเทพ จะเป็นอย่างไรก็เป็นเถิด ข้าพระบาททนไม่ไหว ตรัสว่า ถ้าเช่นนั้น เจ้าจักรู้เอง ทรงพาอีก ๔ คนเดินทางต่อไป คนที่ชอบดูรูปได้ไปสำนักของพวกมัน เมื่อได้ทำอัชฌาจารกับตนแล้ว พวกมันก็ทำให้เขาสิ้นชีวิตในที่นั้นเอง แล้วไปดักข้างหน้า เนรมิตศาลาหลังอื่นไว้ นั่งถือดนตรีต่างๆ ขับร้องอยู่ ในคนเหล่านั้น คนที่ชอบเสียงก็ชักล้าหลัง พวกมันก็พากันกินคนนั้นเสีย แล้วพากันไปดักข้างหน้า จัดโภชนะดุจของทิพย์ มีรสเลิศนานาชนิดไว้เต็มภาชนะนั่งเปิดร้านขายข้าวแกง ถึงตรงนั้น คนที่ชอบรสก็ชักล้าลง พวกมันพากันกินคนนั้นเสียแล้วไปดักข้างหน้า ตกแต่งที่นอนดุจที่นอนทิพย์ นั่งคอยแล้ว ถึงตรงนั้น คนที่ชอบโผฏฐัพพะ ก็ชักล้าลง พวกมันก็พากันกินเขาเสียอีก

เหลือแต่พระโพธิสัตว์พระองค์เดียวเท่านั้น ครั้งนั้น นางยักษิณีตนหนึ่งคิดว่า มนุษย์คนนี้มีมนต์ขลังนัก เราจักกินให้ได้แล้วถึงจะกลับแล้วเดินตามหลังพระโพธิสัตว์ไปเรื่อยๆ ถึงปากดงฟากโน้น พวกที่ทำงานในป่าเป็นต้นก็ถามนางยักษิณีว่า ชายคนที่เดินไปข้างหน้านางนี้เป็นอะไรกัน? ตอบว่า เป็นสามีหนุ่มของดิฉัน เจ้าค่ะ พวกคนเหล่านั้นจึงกล่าวว่า พ่อมหาจำเริญ กุมาริกานี้อ่อนแอถึงอย่างนี้ น่าถนอมเหมือนพวงดอกไม้ ผิวก็งามเหมือนทอง ทอดทิ้งตระกูลของตนออกมา เพราะรักคิดถึงพ่อมหาจำเริญ จึงยอมติดตามมา พ่อมหาจำเริญ เหตุไร จึงปล่อยให้นางลำบาก ไม่จูงนางไปเล่า?

พระโพธิสัตว์ตรัสว่า พ่อคุณทั้งหลาย นั่นไม่ใช่เมียของเราดอก นั่นมันยักษิณี คนของเรา ๕ คน ถูกมันกินไปหมดแล้ว ยักษิณีกล่าวว่า พ่อเจ้าประคุณทั้งหลาย ธรรมดาผู้ชายในยามโกรธ ก็กระทำเมียของตนให้เป็นนางยักษ์ก็ได้ ให้เป็นนางเปรตก็ได้ นางยักษิณีเดินตามมา แสดงเพศของหญิงมีครรภ์ แล้วทำให้เป็นหญิงคลอดแล้วครั้งหนึ่ง อุ้มบุตรใส่สะเอวเดินตามพระโพธิสัตว์ไป คนที่เห็นแล้วๆ ก็พากันถามตามนัยก่อนทั้งนั้น แม้พระโพธิสัตว์ก็ตรัสอย่างนั้นตลอดทาง จนถึงพระนครตักกสิลา มันทำให้ลูกหายไป ติดตามไปแต่คนเดียว พระโพธิสัตว์เสด็จถึงพระนครแล้ว ประทับนั่ง ณ ศาลาหลังหนึ่ง แม้ว่านางยักษิณีนั้นเล่า ไม่อาจเข้าไปได้ด้วยเดชของพระโพธิสัตว์ ก็เนรมิตรูปเป็นนางฟ้า ยืนอยู่ที่ประตูศาลา

สมัยนั้น พระราชากำลังเสด็จออกจากพระนครตักกสิลาไปสู่พระอุทยาน ทรงมีจิตปฏิพัทธ์ ตรัสใช้ราชบุรุษว่า ไปถามซิ นางคนนี้มีสามีแล้วหรือยังไม่มี? พวกราชบุรุษเข้าไปหานางยักษิณี ถามว่า เธอมีสามีแล้วหรือ? นางตอบว่า เจ้าค่ะ ผู้ที่นั่งอยู่บนศาลาคนนี้

เป็นสามีของดิฉัน พระโพธิสัตว์ตรัสว่า นั่นไม่ใช่เมียของข้าพเจ้าดอก มันเป็นนางยักษิณี คนของข้าพเจ้า ๕ คน ถูกมันกินเสียแล้ว ฝ่ายนางยักษิณีก็กล่าวว่า ท่านเจ้าค่ะ ธรรมดาผู้ชายในยามโกรธ ก็จะพูดเอาตามที่ใจตนปรารถนา ราชบุรุษนั้นก็กราบทูลคำของคนทั้งสองแด่พระราชา พระราชารับสั่งว่า ธรรมดาภัณฑะไม่มีเจ้าของย่อมตกเป็นของหลวง แล้วตรัสเรียกยักษิณีมาให้นั่งเหนือพระคชาธาร ร่วมกับพระองค์ทรงกระทำประทักษิณพระนคร แล้วเสด็จขึ้นสู่ปราสาท ทรงสถาปนามันไว้ในตำแหน่งอัครมเหสี เสด็จสรงสนานแต่งพระองค์เรียบร้อย เสวยพระกระยาหารในเวลาเย็นแล้วก็เสด็จขึ้นพระแท่นที่สิริไสยาสน์

นางยักษิณีนั้นเล่า กินอาหารที่ควรแก่ตนแล้ว ตกแต่งประดับประดาตน นอนร่วมกับพระราชา เหนือพระแท่นที่บรรทมอันมีสิริ เวลาที่พระราชาทรงเปี่ยมไปด้วยความสุขด้วยอำนาจความรื่นรมย์ ทรงบรรทมแล้ว ก็พลิกไปทางหนึ่ง ทำเป็นร้องไห้ ครั้นพระราชาตรัสถามมันว่า ดูก่อนนางผู้เจริญ เจ้าร้องไห้ทำไม?

นางจึงทูลว่า ทูลกระหม่อมเพคะ กระหม่อมฉันเป็นผู้ที่พระองค์ทรงพบที่หนทางแล้วทรงพามา อนึ่งเล่า ในพระราชวังของพระองค์ ก็มีหญิงอยู่เป็นอันมาก กระหม่อมฉัน เมื่ออยู่ในกลุ่มหญิงที่ร่วมบำเรอพระบาท เมื่อเกิดพูดกันขึ้นว่า ใครรู้จักมารดา บิดา โคตร หรือชาติของเธอเล่า เธอนะ พระราชาพบในระหว่างทาง แล้วทรงนำมา ดังนี้ จะเหมือนถูกจับศีรษะบีบ ต้องเก้อเขินเป็นแน่ ถ้าพระองค์พระราชทานความเป็นใหญ่ และการบังคับในแว่นแคว้นทั้งสิ้น แก่หม่อมฉัน ใครๆ ก็จักไม่อาจกำเริบจิตกล่าวแก่หม่อมฉันได้เลย

ทรงรับสั่งว่า นางผู้เจริญ ชาวแว่นแคว้นทั้งสิ้นมิได้เป็นสมบัติบางส่วนของฉัน ฉันไม่ได้เป็นเจ้าของของพวกนั้น แต่ชนเหล่าใดละเมิดพระราชกำหนดกฎหมาย กระทำสิ่งที่ไม่ควรทำ เราเป็นเจ้าของคนพวกนั้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ เราจึงไม่อาจให้ความเป็นใหญ่ และการบังคับในแว่นแคว้นทั้งสิ้นแก่เธอได้

นางกราบทูลว่า ทูลกระหม่อม เพคะ ถ้าพระองค์ไม่สามารถจะพระราชทานการบังคับในแว่นแคว้น หรือในพระนคร ก็ขอได้โปรดพระราชทานอำนาจ เหนือปวงชนผู้รับใช้ข้างใน ภายในพระราชวัง เพื่อให้เป็นไปในอำนาจของหม่อมฉันเถิด พระเจ้าข้า

พระราชาทรงติดพระทัยโผฏฐัพพะดุจทิพย์เสียแล้ว ไม่สามารถจะละเลยถ้อยคำของนางได้ ตรัสว่า ตกลงนางผู้เจริญ เราขอมอบอำนาจในหมู่ชนผู้รับใช้ภายในแก่เธอ เธอจงควบคุมคนเหล่านั้นให้เป็นไปในอำนาจของตนเถิด นางยักษิณีรับคำว่า ดีแล้ว พระเจ้าข้า พอพระราชาบรรทมหลับสนิท ก็ไปเมืองยักษ์ชวนพวกยักษ์มา ยังพระราชาของตนให้ถึงชีพิตักษัย เคี้ยวกินหนังเนื้อและเลือดจนหมด เหลือไว้แต่เพียงกระดูก พวกยักษ์ที่เหลือก็พากันเคี้ยวกินคนและสัตว์ ตั้งต้นแต่ไก่และสุนัขภายในวังตั้งแต่ประตูใหญ่จนหมด เหลือไว้แต่กระดูก

รุ่งเช้าพวกคนทั้งหลายเห็นประตูวังยังปิดไว้ตามเดิม ก็พากันพังบานประตูด้วยขวานแล้วชวนกันเข้าไปภายใน เห็นพระราชวังทุกแห่งหน เกลื่อนกล่นไปด้วยกระดูก จึงพูดกันว่า บุรุษคนนั้นพูดไว้เป็นความจริงหนอว่านางนี้มิใช่เมียของเรา มันเป็นยักษิณี แต่พระราชาไม่ทรงทราบอะไร ทรงพามันมาแต่งตั้งให้เป็นมเหสีของพระองค์ พอค่ำมันก็ชวนพวกยักษ์มากินคนเสียหมดแล้วไปเสีย เป็นแน่

ในวันนั้น แม้พระโพธิสัตว์ก็ทรงใส่ทรายเสกพระปริตที่ศีรษะ วงด้ายเสกพระปริต

ทรงถือพระขรรค์ ประทับยืนอยู่ในศาลานั้น จนรุ่งอรุณ พวกมนุษย์พากันทำความสะอาดพระราชนิเวศน์ทั้งสิ้น ฉาบสีเหลือง ประพรมข้างบนด้วยของหอม โปรยดอกไม้ ห้อยพวงดอกไม้ อบควัน ผูกพวงดอกไม้ใหม่ แล้วปรึกษากันว่า เมื่อวานนี้ บุรุษนั้นไม่ได้กระทำแม้เพียงแต่จะทำลายอินทรีย์ มองดูยักษิณีอันจำแลงรูปดุจรูปทิพย์เดินมาข้างหลังเลย เขาเป็นสัตว์ประเสริฐยิ่งล้นหนักแน่น สมบูรณ์ด้วยญาณ เมื่อบุรุษเช่นนั้นปกครองแว่นแคว้นรัฐสีมามณฑลจักมีแต่สุขสันต์ พวกเราจงทำให้เขาเป็นพระราชาเถิด

ครั้งนั้น พวกอำมาตย์และชาวเมืองทุกคนร่วมกันเป็นเอกฉันท์ เข้าไปเฝ้าพระโพธิสัตว์กราบทูลว่า ข้าแต่สมมติเทพ เชิญพระองค์ทรงครองราชสมบัตินี้เถิด พระเจ้าข้า เชิญเสด็จเข้าสู่พระนครแล้ว เชิญขึ้นประทับเหนือกองแก้ว อภิเษก กระทำให้เป็นพระราชาแห่งตักกสิลานคร. ท้าวเธอทรงเว้นการลุอคติ ๔ มิให้ราชธรรม ๑๐ กำเริบ ครองราชสมบัติโดยธรรม ทรงบำเพ็ญบุญมีการให้ทานเป็นต้นแล้วเสด็จไปตามยถากรรม

พระศาสดาทรงเล่าเรื่องในอดีตนี้แล้วตรัสพระคาถานี้ความว่า

*"ผู้ปรารถนาทิศที่ยังไม่เคยไป พึงรักษาจิตของตนไว้ด้วยสติ เหมือนคนประคองไปซึ่งโถน้ำมัน อันเต็มเปี่ยมเสมอขอบ มิได้มีส่วนพร่องเลย" ดังนี้ เพราะเหตุว่า "การฝึกจิตที่ข่มได้ยาก ที่เป็นธรรมชาติเบา มักตกไปในอารมณ์ที่น่าปรารถนานี้ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ จิตที่ฝึกแล้ว เป็นเหตุนำความสุขมาให้" เพราะฉะนั้น "ท่านผู้มีปัญญาพึงรักษาจิตที่เห็นได้ยากแท้ ละเอียดลออ มักตกไปในอารมณ์ที่น่าปรารถนา จิตที่คุ้มครองไว้ได้แล้ว นำความสุขมาให้" ด้วยว่า "ชนเหล่าใดจักสำรวมจิตนี้ ซึ่งไปได้ไกล **(ทูรงคมํ)** เที่ยวไปโดดเดี่ยว **(เอกจรํ)** ไม่มีรูปร่าง **(อสรีรํ)** อาศัยถ้ำ คือร่างกาย **(คุหาสยํ)** ไว้ได้ ชนเหล่านั้น จักพ้นจากบ่วงแห่งมารได้" ส่วนคนนอกนี้ คือ "ผู้ที่มีจิตไม่มั่นคง ไม่ทราบพระสัทธรรม มีความเลื่อมใสรวนเร ย่อมมีปัญญาบริบูรณ์ไม่ได้" ส่วนผู้ที่คุ้นเคยกับพระกรรมฐานมานาน "มีจิตอันราคะไม่รั่วรดแล้ว มีใจอันโทสะตามกำจัดไม่ได้ ละบุญและบาปเสียได้แล้ว เป็นผู้ตื่นอยู่ ย่อมไม่มีภัยเลย" เพราะฉะนั้น ผู้มีปัญญาย่อมกระทำจิตอันดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษาได้ยาก ห้ามได้ยากให้ตรง เหมือนช่างศร ดัดลูกศร ฉะนั้น เมื่อพระโยคาวจรกระทำจิตให้ตรงอยู่อย่างนี้ ชื่อว่า ตามรักษาจิตของตน*

อรรถกถาอธิบายว่า "*<u>ทิศที่ไม่เคยไป</u>*" คือ <u>พระนิพพาน</u> เพราะว่า พระนิพพานนั้นย่อมปรากฏด้วยลักษณะเป็นต้นว่า ความสิ้นไป ความคลายกำหนัด เหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสเรียกว่า ทิศ ส่วนที่ตรัสว่าชื่อว่า ทิศที่ไม่เคยไป เพราะพาลปุถุชนไรๆ ในสงสารอันหาเบื้องต้นและเบื้องปลายไม่พบนี้ ไม่เคยไปกันเลยแม้แต่ความฝัน อันพระโยคาวจรผู้ปรารถนาทิศนั้น พึงกระทำความเพียรในกายคตาสติ พระบรมศาสดาทรงถือเอายอดแห่งเทศนาด้วยพระนิพพาน ด้วยประการฉะนี้ แล้วทรงประชุมชาดกว่า ราชบริษัทในครั้งนั้น ได้มาเป็นพุทธบริษัทในครั้งนี้ ส่วนพระราชกุมารผู้ครองราชสมบัติในครั้งนั้น ได้มาเป็น เราตถาคต ฉะนี้แล

(เตลปัตตชาดก พระไตรปิฎก เล่ม ๒๗, อรรถกถาแปลฉบับ มมร.ขุททกนิกาย ชาดก เล่ม ๕๖ ข้อ ๙๖)

อธิบายปริศนาธรรม...

ก่อนอื่นมาทำความรู้จักกับธรรมะหมวดสำคัญ คือ **อปัณณกปฏิปทา ๓** (ข้อปฏิบัติที่ไม่ผิด, ปฏิปทาที่เป็นส่วนแก่นสารเนื้อแท้ ซึ่งนำสู่ความเจริญงอกงามในธรรม เป็นแนวทางให้ปลอดพ้นทุกข์แน่นอนไม่ผิดพลาด)

๑. **อินทรียสังวร** การสำรวมอินทรีย์ ๖ เมื่อกระทบผัสสะรับรู้อารมณ์ทางตาหูจมูกลิ้นกายใจ มีสติระวังไม่ให้บาปอกุศลครอบงำใจหรือเกิดความยินดียินร้าย

๒. **โภชเนมัตตัญญุตา** การรู้ประมาณในการบริโภค พิจารณาอาหารเพียงสักว่าธาตุ เพื่อเลี้ยงกายให้อยู่ได้เพื่อการปฏิบัติธรรม รู้ว่าอาหารอะไรควรไม่ควรกิน ไม่ใช่เพื่ออร่อยสนุกสนานมัวเมาหรืออิ่มเกินไป

๓. **ชาคริยานุโยค** มีความเพียรเป็นเครื่องตื่นอยู่เสมอ ขยันไม่เกียจคร้าน มีสติตื่นตัวไม่ซึมเซาง่วงเหงาหาวนอน พร้อมชำระจิตจากนิวรณ์

๐ ยักษ์ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส หรือกามคุณ ๕ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ายินดี น่าพอใจ คืออัสสาทะรสอร่อยเสน่ห์ของกามคุณ

๐ พระโพธิสัตว์ คือ บุคคลผู้แสวงหาโพธิญาณ

๐ พระปัจเจกพุทธเจ้า คือ พระศาสดาผู้ชี้แนะหนทางอริยสัจจ์

๐ พระราชโอรส ๑๐๐ องค์ มีพระโพธิสัตว์แค่ ๑ เดียวที่สนใจถามพระปัจเจกพุทธเจ้า คือ ในหมู่คนร้อยมีแค่หนึ่งน้อยนักจักแสวงหาโพธิญาณ นอกนั้นล้วนปรารถนาความสำเร็จทางโลก เป็นกษัตริย์ (สมมุติเทพ) ผู้เป็นใหญ่มีความสุขรื่นเริงบันเทิงอยู่ในกามคุณดุจสวรรค์

๐ สวดพระปริต คือ เทศนาธรรม มีศีลสมาธิปัญญา อันมีสติสัมปชัญญะเป็นประธาน เป็นธรรมมีอุปการะมาก และมีความไม่ประมาทอันเป็นยอดแห่งธรรมเป็นมูลบาทฐาน

๐ หนทางไปสู่เมืองตักกสิลา คือ มรรคมีองค์ ๘

๐ เส้นทางลัดตรงได้รัชสมบัติใน ๗ วัน คือ ปฏิบัติสติปัฏฐาน ๔ ย่อมได้บรรลุธรรมอย่างเร็วสุด ๗ วัน

๐ ทิศที่ไม่เคยไป คือ โลกุตตรทิศ

๐ ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะเดินทางไปเป็นกษัตริย์ คือ อธิษฐานบารมี หรือปณิธานที่เด็ดเดี่ยวมั่นคงที่จะทำความมุ่งหมายให้สำเร็จ

๐ บ้านเนรมิตหลังที่ ๑ คือ รูปารมณ์ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ายินดี น่าพอใจ

๐ บ้านเนรมิตหลังที่ ๒ คือ สัททารมณ์ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ายินดี น่าพอใจ

๐ บ้านเนรมิตหลังที่ ๓ คือ คันธารมณ์ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ายินดี น่าพอใจ

๐ บ้านเนรมิตหลังที่ ๔ คือ รสารมณ์ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ายินดี น่าพอใจ

๐ บ้านเนรมิตหลังที่ ๕ คือ โผฏฐัพพารมณ์ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่ายินดีน่าพอใจ

๐ ความตื่นตัวระมัดระวังไม่เหลียวแลยักษ์ ไม่หลงเสน่ห์ ไม่ร่วมเสพกามคุณ ไม่กินอาหารอร่อยๆ ที่ยักษ์เสนอ ไม่ร่วมหลับนอน คือ สติสัมปชัญญะในการสังวรศีลสำรวมอินทรีย์ โภชเนมัตตัญญูตา ชาคริยานุโยค (อปัณณกปฏิปทา ๓)

๐ ชาวบ้านถามและคิดว่า ทำไมพระโพธิสัตว์จึงปล่อยให้กุมาริกาผู้อ่อนแอน่าถนอมน่ารักต้องลำบาก ไม่จูงนางไป คือจิตฝ่ายอกุศลทั้งหลายโดยเฉพาะ กามสัญญา

กามวิตก กามุปาทาน กามาสวะ ที่พยายามชักจูงเกลี้ยกล่อมจิตดีที่มุ่งมั่น ให้พอใจยินดีเห็นคุณของกาม ให้หลงเสน่ห์มารยาของวัตถุกาม แต่ไม่สามารถเปลี่ยนใจ ทำให้ใจอ่อนกับการยั่วยวนชวนเชิญหลอกล่อ เพราะจิตฝ่ายกุศลรู้ทันและเห็นโทษภัยในกาม (กามาทีนวะ)

๐ ทรายเสกพระปริต คือ วิปัสสนา เพราะซัดทำร้ายยักษ์ได้

๐ ด้ายเสกพระปริต คือ สมถะ เพราะล้อมป้องกันยักษ์ได้

๐ ขรรค์ คือ มรรคปัญญาญาณ เพราะแทงยักษ์ให้ทะลุได้ ฟันให้ขาดได้

๐ ยืนถือขรรค์ตื่นระวังทั้งคืน คือ ชาคริยานุโยค การทำความเพียร

๐ ยักษ์ทูลขอให้กษัตริย์พระราชทานความเป็นใหญ่ และการบังคับในแว่นแคว้นทั้งสิ้น แต่กษัตริย์ตรัสว่า ชาวแว่นแคว้นมิได้เป็นสมบัติของเราทั้งหมด ชนใดละเมิดกฎหมายทำสิ่งที่ไม่สมควร เราเป็นเจ้าของคนพวกนั้นเท่านั้น จึงมอบอำนาจเหนือชนผู้รับใช้ภายในราชวังได้เท่านั้น กษัตริย์ คือ จิตที่มีโมหะย่อมเป็นใหญ่เหนือจิตบริวารที่ทำผิดบาปอกุศลทุจริตทั้งหลาย เช่น โลภะ มานะ โทษะ ริษยา ความตระหนี่ ความไม่มีหิริโอตตัปปะ แต่ไม่สามารถเป็นเจ้าของชนผู้สุจริต เช่น หิริโอตตัปปะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ได้ กามคุณ ๕ จึงมีอำนาจเหนือกุศลสุจริตธรรมเหล่านี้ไม่ได้ แต่มีอำนาจเหนือคนรับใช้ในวัง คือ จิตบริวารฝ่ายอกุศลทุจริตได้

๐ ยักษ์กินกษัตริย์ชาววังสัตว์เลี้ยงจนตายหมด คือ กิเลสครอบงำผู้ยินดียอมอยู่ใต้อาณัติทั้งคนและสัตว์ หรือจิตที่ยินดีทั้งหลายให้ตกอยู่ในวัฏสงสาร

๐ ยักษ์ คือ กามคุณ ๕ โดยเฉพาะที่เกิดจากเพศตรงข้ามอันเป็นสุดยอดแห่งกามคุณ ทำให้ตายหรือจมในกาลเวลาแห่งวัฏสงสารยืดยาวนาน

๐ อำมาตย์และชาวเมืองทุกคนร่วมกันเป็นเอกฉันท์เข้าเฝ้าพระโพธิสัตว์ ทูลเชิญและอภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ คือ จิตดีทั้งหลายมีศีลสมาธิปัญญาหรือมรรคมีองค์ ๘ รวมกันเป็นมัคคสมังคี ทำให้จิตผู้แสวงหาโพธิญาณเข้าถึงผลญาณวิมุตติ

๐ ได้เป็นกษัตริย์ (วิสุทธิเทพ) มีอิสระเหนือชนทั้งหลาย คือ นิพพานมีอิสระเหนือกิเลสหรือจิตทั้งหลาย

(ใน**วลาหกัสสชาดก** พระไตรปิฎก เล่ม ๒๗, อรรถกถาแปลฉบับ มมร. ขุททกนิกาย ชาดก เล่ม ๕๗ ข้อ ๒๔๑-๒๔๒ ก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับยักษ์และพระพุทธองค์ตรัสเปรียบเทียบเป็นกามคุณ ๕ ชัดเจนว่า *"ภิกษุ ธรรมดาหญิงเหล่านี้ เล้าโลมชายด้วยรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และด้วยมารยาหญิง กระทำให้อยู่ในอำนาจของตน เขาเรียกว่า* ***นางยักษิณี*** *เพราะเล้าโลมชายด้วยกรีดกราย ครั้นรู้ว่าชายนั้นตกอยู่ในอำนาจ แล้วก็จะให้ถึงความพินาศแห่งศีล และความพินาศแห่งขนบประเพณี จริงอยู่ แม้แต่ก่อน พวกนางยักษิณีเข้าไปหาพวกผู้ชายหมู่หนึ่งด้วยมารยาหญิง แล้วเล้าโลมพวกพ่อค้า ทำให้อยู่ในอำนาจตน ครั้นเห็นชายอื่นอีก ก็ฆ่าพวกพ่อค้าเหล่านั้นหมด ให้ถึงแก่ความตาย เคี้ยวกินหมุบๆ ทั้งมีเลือดไหลออกจากด้านคางทั้งสองข้าง"* ผู้ใดสนใจจะอ่านเพื่อลองตีความเป็นภาษาธรรมก็หาอ่านได้)

ภาษาคน	สื่อสาระ	สัจธรรม
ช่วยชักนำ	ตรึกลึกซึ้ง	ถึงฐานจิต
ภาษาธรรม	นำปัญญา	พาพินิจ
ล้างอวิช-	ชาพาจิต	ถึงนิพพาน

มุมมอง : พุทธบริษัท กับการสืบต่ออายุพระศาสนา

พุทธสาวิกา

วารสารโพธิยาลัย ฉบับเดือนตุลาคม ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง **พุทธบริษัทกับการปกป้องพระพุทธศาสนา** ซึ่งเป็นหน้าที่หนึ่งของพุทธบริษัท ผู้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะเป็นหน้าที่ติดตามมาด้วยโดยปริยาย นั่นคือการปกป้องพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ตามคำสอนของพระศาสดา มิให้ผิดเพี้ยน คลาดเคลื่อน เปลี่ยนแปล หรือบิดเบือนไปจากคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า

นั่นคือแนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาท แม้จะมีหลักการชัดเจนเช่นนี้ กาลเวลาที่ผ่านไปถึงสองพันห้าร้อยกว่าปี ก็ทำให้พระพุทธศาสนาเถรวาทในแต่ละประเทศ มีความแตกต่างกันอยู่บ้างในรายละเอียดปลีกย่อย แต่พระไตรปิฎกบาลี คือ คัมภีร์หลักของชาวพุทธเถรวาท ไม่ว่าจะอยู่ ณ ดินแดนใด ก็ยังเหมือนกัน

พวกที่รู้สึกคับข้องใจอยากเปลี่ยนแปลงคำสอนดั้งเดิม จึงแตกออกไป มีคำสอนตามแนวทางที่ตนเลื่อมใส กลายเป็นพระพุทธศาสนามหายาน หรืออาจริยวาท ซึ่งจะเชื่อตามคำสอนของอาจารย์เจ้าสำนักที่เข้าไปศึกษาเล่าเรียน กลายเป็นนิกายต่างๆ มากมาย เช่น วัชรยาน ตันตระยาน สุขาวดี เซ็น หรือ ธยาน บางนิกายชื่อเดียวกันนั่นแหละ แต่แบ่งย่อยลงไปอีก ตัวอย่างเช่น นิกายเซ็น มี ๒ สาย คือ โซโตเซ็น และ รินไซเซ็น ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลักปฏิบัติบางประการ

พระพุทธศาสนาเถรวาทก็คล้ายกัน แม้จะยึดมั่นพระไตรปิฎกเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันบ้างในแต่ละประเทศ และในประเทศเดียวกันก็มีหลายนิกาย เช่น ในศรีลังกา มี ๓ นิกาย คือ สยามนิกาย (สืบทอดมาจากพระอุบาลี ที่เดินทางไปสืบต่อพระพุทธศาสนาให้แก่ชาวศรีลังกาในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แห่งกรุงศรีอยุธยา) รามัญนิกาย (สืบทอดมาจากพระมอญ ในพม่า) และอมรปุระนิกาย (สืบทอดจากเมืองอมรปุระในพม่า)

ตัวอย่างเช่น ประเทศศรีลังกา (เดิมชื่อ ลังกา) นับแต่พระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะได้รับพระพุทธศาสนาที่พระมหินทเถระและ

พระสังฆมิตตาเถรี พระราชโอรสและพระราชธิดาในพระพระเจ้าอโศกมหาราช นำมาเผยแผ่จากพุทธคยา โดยพระมหินทเถระมาก่อน เพื่อนำคำสอนมาเผยแผ่ ต่อมาพระสังฆมิตตาเถรีได้นำหน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยา จากต้นเดิมที่พระพุทธเจ้าประทับนั่งในคืนตรัสรู้ มากำนัลแก่ลังกา ได้นำลงปลูกไว้ที่เมืองอนุราธปุระ และมีชีวิตสืบต่อมาจนทุกวันนี้ อายุกว่าสองพันสามร้อยปี

ลังกาเป็นประเทศที่พระพุทธศาสนาเคยรุ่งเรืองอย่างมาก ปรากฏหลักฐานให้เห็นเป็นที่ประจักษ์มากมายทั่วประเทศ มีความยิ่งใหญ่อลังการน่าตื่นตาตื่นใจ แต่ถึงจะยิ่งใหญ่อลังการปานใด ก็ถูกคุกคามทำลายล้างตลอดมา บางครั้งพระพุทธศาสนาสูญสิ้นหมดประเทศ ต้องมาขอพระสงฆ์จากประเทศไทยไปต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ ดังในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แห่งกรุงศรีอยุธยาได้โปรดเกล้าฯ ให้พระอุบาลี และคณะเดินทางไปลังกา เพื่อให้การบวชแก่กุลบุตรชาวลังกาจนเกิดมีสยามนิกายตั้งแต่บัดนั้น และมีพระสังฆราชองค์สำคัญคือ พระสังฆราชสรณังกร ผู้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับพระพุทธศาสนาในลังกาสืบต่อมา จนถึงปัจจุบันนี้

กรณีของศรีลังกา มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะพระพุทธศาสนาถูกรุกรานอยู่เสมอซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนบางยุคหายไปหมดเลยไม่มีเหลือพระแม้แต่รูปเดียว พอฟื้นตัวขึ้นมาได้พระราชาต้องส่งราชทูตมาขอพระจากพม่าบ้างไทยบ้าง เพื่อไปต่ออายุพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา ให้กลับฟื้นคืนชีพมาอีกครั้งจากการถูกทำร้ายทำลายซ้ำซากดังกล่าว ชาวพุทธจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องปกป้องและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาด้วยความเข้มแข็ง

ในวิกฤตมีวีรบุรุษเสมอ ช่วงที่คริสตศาสนาเข้ามามีอิทธิพลในประเทศศรีลังกา มีการให้ทุนการศึกษาสำหรับเด็ก หากพ่อแม่เปลี่ยนศาสนาเป็นคริสต์ ลูกๆ จะได้เรียนหนังสือดีๆ ได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ ที่จะทำให้ชีวิตเป็นอยู่ดีขึ้น เช่น รักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ ได้มีการโต้วาทีครั้งสำคัญระหว่างพระสงฆ์ชาวศรีลังกากับบาทหลวงคริสต์ ปรากฏว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีชัย และมีการแปลการโต้วาทีครั้งนั้นตีพิมพ์ออกมาเป็นหนังสือ

พันเอก เฮนรี สติลล์ อัลคอตต์ ชาวอเมริกัน ผู้ก่อตั้งสมาคม (Theosophical Society) ร่วมกับมาดามบลาวาสกี้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการแสวงหาความรู้ทางปรัชญาศาสนา เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงชีวิตให้ดียิ่งขึ้น พันเอกอัลคอตต์ได้มีโอกาสอ่านหนังสือเล่มนั้น และเห็นคุณค่าว่าเป็นหนังสือดี อีกทั้งยังมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เขาเดินทางเข้ามาในประเทศศรีลังกา ต่อมาได้ริเริ่มทำโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามวัดวาอารามต่างๆ ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมดให้กับเยาวชนตั้งแต่เกรด ๑ จนถึงเกรด ๑๒ ตั้งแต่ง่ายไปจนจบพระอภิธรรมปิฎก เพราะฉะนั้น เด็กที่จบจากโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทุกคนจะมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาพุทธเป็นอย่างดีแทบจะเรียกว่า เท่าเทียมกับพระในระดับหนึ่งทีเดียว

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกิดขึ้นในศรีลังกาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ดำเนินกิจการตามวัดต่างๆ สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน หากไปศรีลังกาในวันอาทิตย์จะไม่เห็นเด็กชาวพุทธ

เดินตามศูนย์การค้าเลย พวกเขาอยู่ที่วัด ใส่ชุดขาว เรียนวิชาพระพุทธศาสนากันด้วยความเคยชิน ประหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ต้องทำเช่นนั้น

ตัวอย่างที่ยกมานี้ น่าจะเป็นการสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาได้ดีที่สุด เพราะเด็กวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า คืออนาคตของมวลมนุษยชาติ หากเขามีความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง เขาก็จะสามารถสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาต่อไปถึงลูก หลาน เหลน โหลน ไม่มีสิ้นสุด

นอกจากการปกป้องพระพุทธศาสนาแล้ว พุทธศาสนิกชนก็ควรที่จะมีจิตสำนึกในเรื่องการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาด้วยควบคู่กันไป และการสืบต่อที่ดีที่สุด คือ การศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เพราะหากมีความรู้มั่นคงดีแล้ว ก็จะไม่ถูกชักจูงไปในคำสอนที่ผิด พวกสัทธรรมปฏิรูปได้โดยง่าย ก่อนที่พระบรมศาสดาจะเสด็จดับขันธ์ พระองค์ได้ทรงพิจารณาเห็นว่า พุทธบริษัทบางส่วน มีความรู้ในหลักธรรมเพียงพอแก่การแก้ปรัปวาทะ คือ คำกล่าวโทษ คำคัดด้าน คำโต้แย้ง หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าได้แล้ว ซึ่งก็ทำให้พระบรมศาสดาทรงสบายพระทัย ไม่ต้องห่วงกังวลอีกต่อไป

กล่าวได้ว่า การเล่าเรียนศึกษาพระธรรมวินัย คือ การสืบต่ออายุพระศาสนาได้ดีที่สุด พระพุทธศาสนาย่อมอยู่ไม่ได้หากไร้การศึกษา ต้องไม่ลืมว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา การเข้าถึงต้องการการเรียนรู้และการปฏิบัติ ที่ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ จึงจะปฏิเวธ คือได้รับผลจากการเรียนรู้และปฏิบัตินั้น

การเล่าเรียนศึกษาพระพุทธศาสนาสำหรับพุทธศาสนิกชนเป็นเรื่องจำเป็น แต่ส่วนใหญ่มักไม่ตระหนักในความจริงข้อนี้ จึงอาจตกเป็นเหยื่อของลัทธิที่แอบแฝงปลอมปนเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ มีคำสอนที่ผิดเพี้ยนประการต่างๆ วิธีที่จะไม่โดนหลอกให้หลงผิด คือเราต้องมีความรู้ด้วยตัวเอง ใครสอนผิดก็จะรู้ได้ด้วยตัวเอง

ดังนั้น ควรหันมาให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาให้มาก ที่วัดจากแดง มีการเรียนการสอนพระปริยัติที่เข้มแข็ง และหลากหลาย หากสนใจจะเริ่มต้นลองสอบถามที่วัด หรือเข้าเว็ปไซต์ www.bodhiyalai.com ก็จะพบขุมทรัพย์ทางธรรมที่บรรจุไว้อย่างมากมายให้ผู้ที่สนใจศึกษาไว้เป็นสังเขป หากต้องการรู้มากขึ้น ก็สอบถามได้ที่วัด

หากได้ลงนั่งเรียนไปสักระยะหนึ่ง จะพบความสุขอันไพศาล ที่ไม่อาจมีสุขใดมาเปรียบ นั่นคือสุขที่เข้าถึง ได้รับรู้ในหลักธรรมอันงดงาม งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในเบื้องปลาย เป็นความงามที่จะยังชีวิตให้งดงามตามไป ด้วยความสะอาด สว่าง สงบ ซึ่งก็คือเป้าหมายของพระพุทธศาสนานั่นเอง

กวีนิพนธ์ :

ความรู้ ความรัก และความฝัน

กระแสขันธ์ ปปัญจา

เรื่องรู้ๆ

รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้ รู้เบาะรู้แส รู้แน่ รู้หนี
รู้เรื่องรู้ราว รู้ข่าว รู้ดี รู้คู่ รู้คี่ รู้งี้รู้ไว
รู้ตื้นรู้ลึก รู้สำนึก รู้ตลอด รู้แล้วรู้รอด รู้ปอดรู้ไส้
รู้ตัวรู้ตู รู้อยู่แก่ใจ รู้วาง รู้ไว้ รู้ใครรู้มัน
รู้รักรู้คึก รู้สึกรู้สา รู้คุณรู้ค่า รู้เธอรู้ฉัน
รู้มีรู้ให้ รู้แบ่งรู้ปัน รู้ร่วมรู้ฝัน รู้กลั้น รู้ไป
รู้เจ็บ รู้จัก รู้จำ รู้คิด รู้ถูกรู้ผิด รู้ฤทธิ์เธอไหม
รู้สุขรู้ทุกข์ รู้แปรเปลี่ยนไป รู้แจ้งรู้ใจ รู้ไหน? รู้จริง ฯ

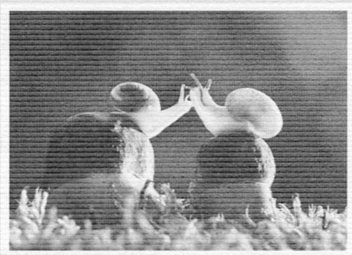

รู้ไปหมด หรือ รู้ "หมดไป"

รู้อะไร ไม่เท่ากู รู้ไปหมด ไม่ละลด เรื่องรอบกู รู้หลากหลาย
รู้ "หมดไป" อาจดีกว่า น่าท้าทาย สิ่งทั้งหลาย มันไม่แน่ แม้แต่กู ฯ

รักขันธ์นานๆ

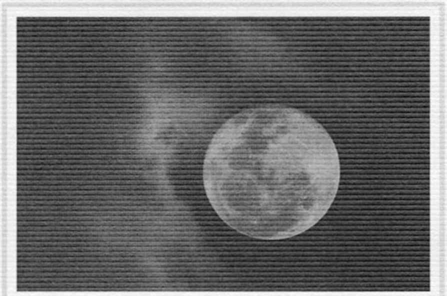
โอ้รักฉัน จะสุดลง ที่ตรงไหน
เตลิดไป เที่ยวรักใคร ทุกแห่งหน
รักเข้าแล้ว เก็บมาคิด จิตวกวน
ขออยู่ทน ทุกข์คนเดียว ไม่เกี่ยวใคร
มีห้าขันธ์ ฉันก็ทุกข์ อยู่พอแล้ว
อยากนางแก้ว เดี๋ยวได้แบก กันทั้งไห
อยู่คนเดียว ไม่สนุก แต่สุขใจ
ค่อยวางไป ทีละขันธ์ หมดกันเอย ฯ

รู้ รัก หักสังสาร

สิ่งที่รู้ ดูจะน้อยกว่า สิ่งที่รัก
ที่น้อยนัก คือสิ่งที่เราเห็น
สิ่งที่อยาก คาดว่ามากกว่า สิ่งที่เป็น
เลิกอยากเป็น จะค่อยๆ เห็น ในสิ่งที่มี ฯ

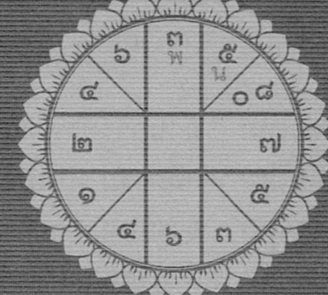
มีเพียงรัก เท่านั้น นิรันดร
แต่รู้ถอน ความรัก ขึ้นมาได้
เมื่อรู้ว่า ทุกสิ่งรัก จักต้องตาย
ใจก็คลาย หน่ายรัก จักนิพพาน ฯ

รางวัลแด่ คนสร่างฝัน

นรกคือ ฝันร้าย
เทพนั้นคล้าย กับฝันดี
มนุษย์คือ ฝันถี่
พรหมฤษีคือ ฝันนาน
อริยสงฆ์ท่าน ฝันพอ
ไม่ฝันต่อ ไม่ฝันหวาน
ท่านรู้ ตื่น เบิกบาน
ฝันสังสาร ท่านผ่านเลย ฯ

ตำนานคาถา

พระอรหันต์ ๘ ทิศ (๒)

วิเทศทัยย์

ตอนที่แล้วได้เกริ่นให้ทราบถึงแนวความคิดเรื่องเทพนพเคราะห์ว่าถือกำเนิดเกิดขึ้นมาจากจักรวาลวิทยา ตามความคิดอ่านของคนสมัยโบราณนานเน คราวนี้เรามาวิเคราะห์ให้ละเอียดลึกซึ้งถึงความเป็นมาของเทพนพเคราะห์เหล่านั้น

เบื้องต้นขอบอกว่าคติความเชื่อเรื่องเทพนพเคราะห์ ก็ไม่ต่างจากนิยายเทพปกรณัมของชาติเหล่าอื่นเลย มีหลายเวอร์ชั่นคล้ายกันบ้างเหมือนกันบ้าง เพราะแต่ละยุคต่างเสกสร้างเทพเหล่านี้ให้มีลักษณาการแตกต่างกันออกไปตามความคิดเห็นแห่งตน

เทพนพเคราะห์หรือนวครหะ (Nava-Graha) ประกอบด้วย ๑. พระอาทิตย์ ๒. พระจันทร์ ๓. พระอังคาร ๔. พระพุธ ๕. พระเสาร์ ๖. พระพฤหัสบดี ๗. พระราหู ๘. พระศุกร์ และ ๙. พระเกตุ

หากไล่ตามความเป็นอาวุโสแล้ว พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระพฤหัสบดี และพระศุกร์นั้นเก่าแก่กว่าเพื่อน เพราะถือกำเนิดเกิดขึ้นตั้งแต่พวกอารยันยังเป็นเผ่าเร่ร่อนอยู่แถบเอเชียกลาง ชื่อของเทพนพเคราะห์เหล่านี้มีปรากฏให้เห็นออกบ่อยในคัมภีร์พระเวท ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์เก่าสุดของพวกพราหมณ์

บรรดาเหล่าเทพนพเคราะห์รุ่นอาวุโสนั้น พระอาทิตย์ดูเหมือนจะโดดเด่นกว่าเทพองค์อื่น อาจเป็นเพราะทางกายภาพพระอาทิตย์มีคุณูปการแก่มวลมนุษย์ค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะการให้แสงสว่าง ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารเจริญเติบโตอุดมสมบูรณ์ จึงได้รับการบูชาสรรเสริญมากกว่าใคร พระอาทิตย์นั้นเป็นเทพเก่าแก่รุ่นเดียวกับ พระอัคนี พระโสม (พระจันทร์) พระอินทร์ และพระวายุ ขณะที่เทพองค์อื่นค่อยๆ หมดความสำคัญขาดคนเชื่อถือลงไปตามกาลเวลา แต่พระอาทิตย์กลับยืนยงเรื่อยมาไม่เสื่อมหาย แสดงให้เห็นว่ามีดีพอตัว

ต่อมาคือพระจันทร์เดิมมีชื่อว่าโสม เป็นผู้ปรุงสุราถวายพระอินทร์และเหล่าเทพยดาบนสรวงสวรรค์ อันว่าโสมนั้นคือเหล้าน้ำสีขาวทำจากต้นโสมผสมกับนมสด กินพอเป็นยาทำให้ฮึกเหิมไม่เกรงกลัวใคร จึงเรียกว่า **สูระ** แปลว่า ผู้กล้า ส่วนพวกไม่ได้กินน้ำโสมเรียกว่า **อสูร** แปลว่า ไม่กล้า ว่ากันว่าพอน้ำโสมเข้าปากแล้วเป็นต้องทะเลาะเบาะแว้งกันทุกที หนักเข้าเป็นไม่สนใจว่าหน้าอินทร์หรือหน้าพรหมกันทีเดียว วีรกรรมความห่ามของเทวดาที่น้ำโสมเข้าปากมีให้เห็นออกบ่อย

ไม่รู้ว่าพระโสมอวตารมาเกิดที่เมืองไทยหรือเปล่า เพราะกริยาอาการของผู้ดื่มโสมยี่ห้อไทยก็ไม่ต่างจากน้ำโสมของอินเดียเลย และเห็นจะสร้างความเสียหายมากมายเหลือคณานับ

ถัดมาเป็นพระพฤหัสบดีและพระศุกร์ เทพสององค์นี้มีดีเหมือนกัน กล่าวคือเป็นผู้ทรงความรู้แตกฉานในสรรพวิชาบรรดามีในสามโลก แต่มีอุปนิสัยแตกต่างกันเหมือนสีขาวตัดสีดำ

พระพฤหัสบดีนั้นเลิศในสรรพวิชาด้านเป็นคุณ เพราะแนะนำแต่การเสริมสร้างความดีเพื่อเพิ่มพูนบารมี ด้วยเหตุนั้นจึงมีลูกศิษย์เป็นเหล่าเทพยดาตั้งแต่พระอินทร์จนถึงเทวดาผู้น้อย ขณะที่พระศุกร์เชี่ยวชาญด้านมนตร์คาถาไสยเวท จึงแวดล้อมด้วยพวกทานพแทตย์และอสูร แม้แต่ทศกัณฐ์ก็เป็นศิษย์เอกของพระศุกร์

เล่ากันว่าพระพฤหัสบดีและพระศุกร์นั้นออกแรงประลองกำลังกันหลายครั้ง แต่ละครั้งแทบทำให้สรวงสวรรค์ถล่มทลาย เพราะแต่ละฝ่ายมีศิษย์ผู้ทรงฤทธานุภาพแวดล้อมเป็นจำนวนมาก ร้อนถึงเทพเจ้าผู้ใหญ่ระดับบิ๊กแห่งสามโลก เช่น พระศิวะ พระวิษณุ และพระพรหมต้องเข้ามาไกล่เกลี่ยแก้ไขปัญหาทุกครั้งไป

ส่วนพระอังคาร พระพุธ พระเสาร์ พระราหู และพระเกตุ เห็นเป็นเทพนพเคราะห์อีกรุ่นหนึ่งภายหลัง สันนิษฐานเอาว่าน่าจะเป็นเทพของคนพื้นเมืองชาวดราวิเดียน สมัยแรกอาจถูกต่อต้านบังคับ แต่ต่อมาได้ก่อเกิดพัฒนาการกลายเป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยเฉพาะพระพุธและพระเสาร์นั้นน่าโดดเด่นกว่าองค์อื่น เพราะพระพุธได้รับการยกย่องว่าเลิศด้านการค้าพาณิชย์ ส่วนพระเสาร์เลิศด้านกสิกรรม หากมองด้วยสายตาเป็นธรรม พวกอารยันไม่มีความชำนาญสองด้านนี้เลย เพราะเดิมเป็นชนเผ่าเร่ร่อน ทำสงครามขยายดินแดนเรื่อยไป จึงเชื่อว่าเทพเหล่านี้เป็นเทพของพวกดราวิเดียนมาแต่เดิม

สำหรับพระราหูและพระเกตุนั้น เรื่องราวยังคลุมเครือ จึงคิดเดาเอาว่าเดิมน่าจะเป็นเทพองค์เดียวกัน อาจจะเป็นการเคารพกราบไหว้ร่วมกันระหว่างพวกอารยันกับพวกดราวิเดียน แต่พอนานเข้าต่างฝ่ายต่างอ้างว่าเป็นเทพของพวกตน จึงต้องมีการแบ่งเป็นสองภาค พระราหูเป็นผู้ร้ายกลายเป็นของพวกดราวิเดียนไป ส่วนพระเกตุอยู่ฝ่ายดีกลายเป็นของพวกอารยันไป ผิดถูกอย่างไรพิจารณาเอาเอง

สุดท้ายพระอังคาร ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นใครมาจากไหน บ้างก็ว่าเป็นเทพแห่งสงคราม แต่กลับไม่ปรากฏชื่อในคัมภีร์พระเวทยุคเก่า เห็นจะเป็นเทพองค์ใหม่ เพื่อเชิดชูวีรกรรมของวีรกษัตริย์พระองค์ใดองค์หนึ่งในยุคหลังก็เป็นได้

เรื่องราวของเทพนพเคราะห์ในนิยายปกรณัมนั้น มีลักษณะพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ทุกอย่างไม่ผิดเพี้ยน มีรักโลภโกรธหลง ชิงรักหักสวาทเหมือนมนุษย์เดินดิน จึงชวนให้คิดเห็นไปว่า ผู้ที่สร้างเทพนพเคราะห์คงมิใช่ใครอื่นนอกจากมนุษย์นี้เอง หรือว่านี่คือการพยายามสร้างสังคมในอุดมคติยุคแรกเริ่มของมนุษย์ พูดง่ายๆ คือสร้างโลกยูโทเปียไว้ให้เห็นว่า ยังมีอีกโลกหนึ่งซึ่งแตกต่างจากโลกมนุษย์

แต่ไม่รู้เป็นอย่างไร เริ่มต้นเป็นลำไม้ไผ่พอเหลาลงไปเป็นก้านไม้ขีด

สิ่งหนึ่งซึ่งเหล่าเทพนพเคราะห์แตกต่างจากมนุษย์เดินดินคือ มีชีวิตเป็นอมตะ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดูพระราหูเป็นตัวอย่าง ถูกจักรพระนารายณ์ขาดเสียครึ่งตัว ยังมีชีวิตอยู่ได้ นี้ลองเป็นคนแบบเราท่านเป็นได้กลับบ้านเก่าไปขายถ่านนานแล้ว จะมีก็แต่กระสือที่คล้ายคลึงกับพระราหูหน่อย แต่รายนี้เล่นถอดเครื่องในติดตัวไปด้วย

ไม่รู้ว่าเทพนพเคราะห์ได้รวมตัวกันแท็กทีมตั้งแต่สมัยไหน อาจจะเป็นพัฒนาการเสียมากกว่า เริ่มต้นจากจับองค์โน้นประจำทิศนั้นและคงจะสับเปลี่ยนกันหลายครั้งจนกว่าจะลงตัว เพราะเรื่องเล่าในตำนานปุราณะของอินเดีย ก็โยงหน้าโยงหลังจนดูสับสน สุดท้ายมาสมบูรณ์ลงตัวดังที่เรารู้กันในปัจจุบัน

สมัยต่อมา เรื่องราวของเทพนพเคราะห์น่าจะมีอิทธิพลมากขึ้น พราหมณ์ผู้มีการศึกษาจึงแต่งคัมภีร์ขึ้นมาเรียกว่า โหราศาสตร์ทักษา โดยชี้บอกว่าเทพนพเคราะห์เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อความเป็นไปในดวงชะตาของสรรพสิ่งโดยเฉพาะมนุษย์ สามารถบันดาลให้คุณให้โทษแก่สรรพสิ่ง

คัมภีร์โหราศาสตร์ทักษามี ๒ ระบบ

หนึ่งนั้นเรียกว่า **อัษโตตรีทศา** กำหนดดาวเคราะห์ ๘ ดวง ทำหน้าที่ผลัดเปลี่ยนกันแต่ละดวงมีกำลังของปีที่ส่งอิทธิพลต่อชะตาแตกต่างกัน แต่ละดวงมีกำลังมากน้อยแตกต่างกันไป โดยนับรวมกันแล้วครบ ๑๐๘ ทุกครั้งไป

อีกหนึ่งนั้นเรียกว่า **วิมโษตตรีทศา** กำหนดดาวเคราะห์ ๙ ดวง ด้วยการเพิ่มพระเกตุขึ้นมาอีกหนึ่งดวง กำลังของแต่ละดวงแตกต่างกันออกไป โดยนับรวมกันแล้วได้ ๑๒๐ ปี ที่แปลกกว่าคัมภีร์แรกคือ กำหนดให้ดาวเคราะห์ทั้ง ๙ หมุนเวียนไปตามจักรราศีทั้ง ๙ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ฤดู ด้วยความละเอียดของเนื้อหาคัมภีร์ วิมโษตตรีทศา จึงเป็นที่นิยมมากกว่าคัมภีร์แรก

คติความเชื่อเทพนพเคราะห์ตามตำราทั้งสองเมื่อเข้าสู่ประเทศแถบสุวรรณภูมิ เป็นที่ตื่นตาตื่นใจยิ่งนัก เพราะคนบริเวณนี้ยังเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน ยังไม่มีพัฒนาการไปถึงจุดสูงสุดเหมือนอินเดียสมัยนั้น จึงกอดรัดเข้าเต็มที่ บางแห่งพัฒนาเข้ากับความเชื่อของตน บางแห่งถอดมาทั้งดุ้น แต่พอสืบสาวเทียบเคียงกันก็ไม่ต่างกันมากนัก อารยธรรมอินเดียที่ถาโถมเข้าสู่ประเทศแถบสุวรรณภูมิยุคนั้นแตกต่างจากอารยธรรมอเมริกันที่ครอบงำในสังคมปัจจุบันมากนัก กล่าวคืออารยธรรมอินเดียมีลักษณะสร้างเสริมเติมเต็มด้านจิตใจและสามารถต่อยอดกลายเป็นภูมิปัญญาของแต่ละชนชาติได้ แปลความแบบง่ายๆ คือเป็นการให้เปล่าไม่มีลิขสิทธิ์ปิดกั้น ผู้รับสามารถนำไปต่อยอดกลายเป็นวัฒนธรรมของชาติตนได้เลย ไม่มีฟ้องร้องเอาผิดทางกฎหมายแต่อย่างใด

ขณะที่อารยธรรมอเมริกันเป็นการให้แบบยัดเยียด กล่าวคือผู้รับทำหน้าที่เสพเพียงอย่างเดียว หน้าที่ป้อนคือผู้ให้ ยิ่งเสพยิ่งเพลิดเพลินเพราะผู้ป้อนคิดหาวิธีการพิสดารพันลึกไปเรื่อย เรียกว่าเป็นการครอบงำทางความคิด เมื่อเสพจนติดจึงไม่สามารถสร้างภูมิปัญญาให้แก่ตน ดูสังคมไทยปัจจุบันก็เห็นภาพชัดแล้ว

เมื่อเสพอารยธรรมอเมริกัน พวกปัญญาชนคนรุ่นใหม่จึงมองว่า อารยธรรมอินเดียล้าสมัย เชื่อถือไม่ได้เพราะไม่มีเหตุผล ไม่เป็นวิทยาศาสตร์เหมือนเทคโนโลยี ที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ทุกสิ่งอย่าง

เมื่ออารยธรรมอเมริกันเข้ามา อิทธิพลความเชื่อเรื่องเทพนพเคราะห์แบบอินเดียก็หดหายไป เพราะเทคโนโลยีแบบใหม่ สามารถตอบคำถามทุกสิ่งอย่าง เรื่องราวของเทพเหล่านี้ จึงค่อยหดหายไปกลายเป็นตำราโบราณคอยให้คนสนใจเข้าไปศึกษาสืบค้น

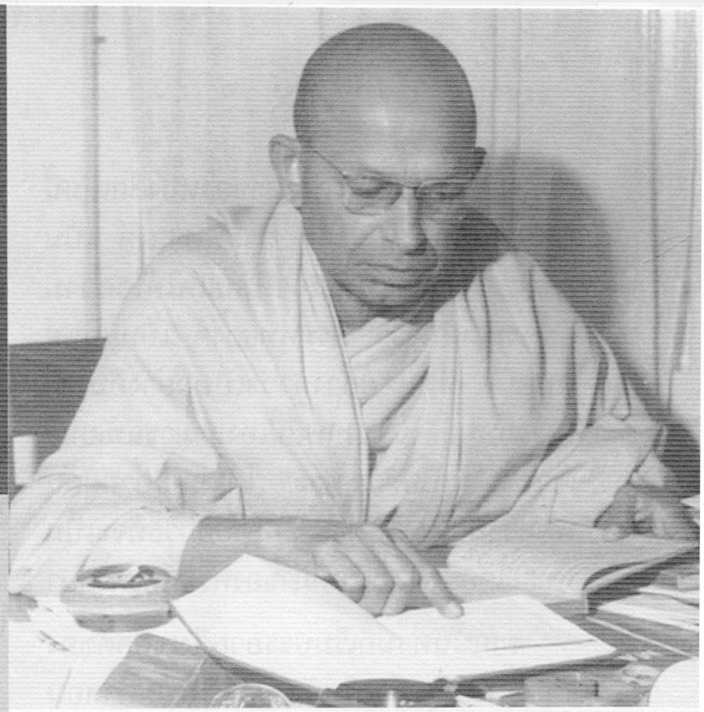
พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร
พระราหู พระเกตุ พระพุธ
พระเสาร์ พระศุกร์ พระพฤหัส

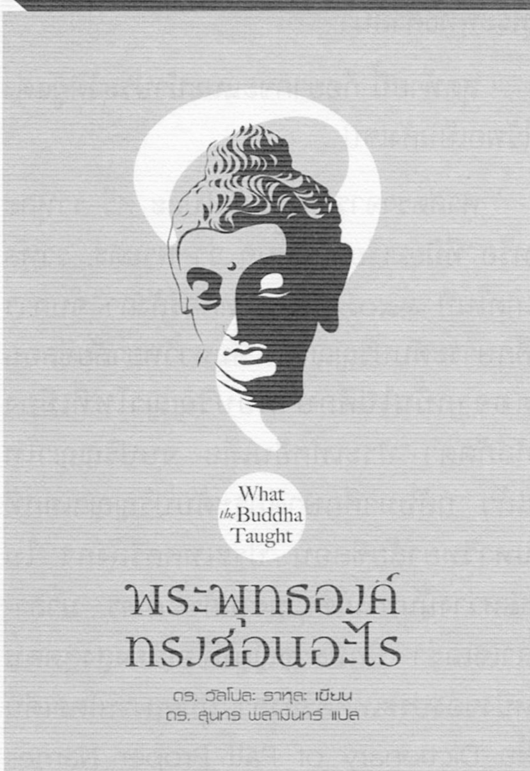
หนังสือน่าอ่าน :

พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร

อ่านง่าย เข้มข้น สวยงาม ให้ข้อมูลที่ตรงตามพระไตรปิฎก

พนิตา อังจันทรเพ็ญ

หนังสือ พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร (What the Buddha Taught) เขียนโดยพระมหาเถรระชาวศรีลังกา คือ ศ. ดร. พระวัลโปละศรี ราหุละ (Professor Dr. Walpola Sri Rahula) แห่งประเทศศรีลังกา ซึ่งเป็นพระเถระที่มีชื่อเสียงมากรูปหนึ่ง ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ และหนังสือที่ทำให้ท่านมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกได้แก่ พระพุทธองค์ทรงสอนอะไร เล่มนี้เอง คำยกย่องนั้นคือเป็นหนังสือแนะนำพระพุทธศาสนาที่ดีที่สุดเล่มหนึ่ง ที่สามารถทำให้ผู้อ่านรู้จักพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ตรงไปตรงมา

ที่จริง หนังสือแนะนำพระพุทธศาสนา (เถรวาท) ที่ดี มีคุณภาพสูง ยังมีอีกมาก แต่ไม่เป็นที่รู้จักอย่างหนังสือเล่มนี้ เพราะไม่ได้เป็นภาษาอังกฤษนั่นเอง

ผู้แปลหนังสือเล่มนี้เป็นภาษาไทยคือ ดร.สุนทร พลามินทร์ ซึ่งในวัยเด็กบรรพชาเป็นสามเณรและได้ถูกส่งไปเรียนหนังสือที่ประเทศศรีลังกา เป็นเวลา ๖ ปี ทำให้มีความรู้ภาษาสิงหล และวัฒนธรรมของชาวสิงหลเป็นอย่างดี และต่อมาได้ไปศึกษาต่อจนจบการศึกษาปริญญาเอกที่ Benares Hindu University ที่ กรุงพาราณสี ประเทศอินเดีย หลังจากกลับมาทำงานสอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์พักหนึ่ง ก็ได้ไปทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหลายปี จนกระทั่งลาสิกขา อาจารย์แปลหนังสือเล่มนี้จากภาษาอังกฤษ และมีงานแปลเล่มอื่นที่แปลตรงจากภาษาสิงหล เช่น อริยสัจ ๔ ของ พระเรนุกาเน จันทวิมล มหาเถระ เป็นต้น

คราวนี้จะพูดถึงเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ เริ่มจากบทแรก ชื่อว่า พระพุทธองค์ เป็นการแนะนำพระพุทธเจ้าที่สั้นแต่ได้ใจความอันกระแทกใจว่า พระพุทธองค์ เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ที่ไม่เคยอ้างตัวว่าเป็นอย่างอื่น ที่ไม่ใช่มนุษย์ และมนุษย์นี้เองสามารถพัฒนาตัวเอง ให้เป็น "พุทธะ" ได้ และท่านผู้ค้นพบความเป็น "พุทธะ" ก็ได้บอกวิธีที่จะเป็นพุทธะได้อย่างไร นี่คือที่มาของพระพุทธศาสนา

จากนั้นท่านก็เริ่มบรรยายถึงเจตคติของชาวพุทธ พูดถึงอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา โดยแยกบรรยายแต่ละหัวข้อ ตั้งแต่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค จากนั้นพูดถึงหลักไตรลักษณ์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ไม่มีในศาสนาอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนาที่นับถือพระเจ้า และเชื่อในอัตตา อาตมัน ส่วนพุทธศาสนาถือว่าไม่มีอัตตา มีแต่อนัตตา และอนัตตาคืออะไร หลังจากบรรยายเกี่ยวกับหลักธรรมสำคัญแล้ว ท่านก็ได้คัดสรรข้อความที่เป็นพุทธพจน์ ในพระไตรปิฎกมา โดยยกพระสูตรต่างๆ ที่น่าสนใจ และปิดท้ายด้วยคำสอนจากพระธรรมบท ท้ายเล่มมีบรรณานุกรมและดัชนีที่ทำให้หนังสือนี้เหมาะแก่การศึกษา เพราะสามารถสืบค้นต่อไปยังที่มาในพระไตรปิฎก

ไม่เพียงแต่จะพูดถึงข้อความในพระไตรปิฎกเท่านั้น แต่ท่านยังได้โยงให้เห็นถึงคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นว่าสัมพันธ์กับโลกทุกวันนี้อย่างไร อีกหัวข้อหนึ่งด้วย

แม้หนังสือเล่มนี้จะไม่หนามากนัก เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะหนาประมาณ ๒๔๐ หน้า แต่ก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนาหรือมีบ้างงูๆ ปลาๆ เกิดความชัดเจนขึ้นมาได้เป็นอย่างดี เพียงพอที่จะให้เกิดความสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคตข้างหน้า

มีมหาวิทยาลัยบางแห่ง ใช้หนังสือนี้เป็นหนังสืออ่านประกอบในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

สุดท้ายนี้ ก็อยากจะแนะนำประวัติผู้แต่งไว้พอเป็นสังเขป

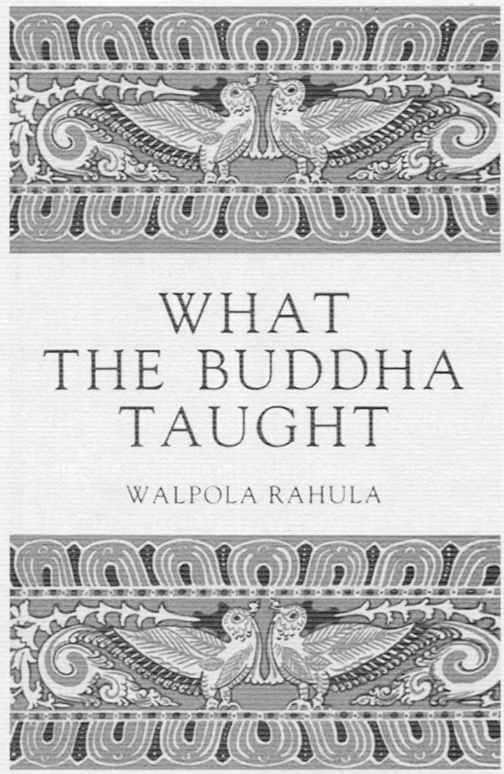
ศาสตราจารย์ ดร. วัลโปละ ศรี ราหุละ หรือ ที่นิยมเรียกกันสั้นๆ ว่า พระดร. ราหุล เกิดในปี ๑๙๐๗ ที่ประเทศศรีลังกา จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยซีลอน ต่อจากนั้นไปศึกษาต่อปริญญาโทที่เมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย จบปริญญาโทแล้ว กลับมาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยซีลอน ประเทศศรีลังกา ในระหว่างนั้นท่านได้ร่วมงานกับ ศ.ดร. มาลาลาเซเกร่า นักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงสูงสุดคนหนึ่งของประเทศศรีลังกา ผู้มีผลงานโดดเด่นคือ Dictionary of Pali Proper Names ทำงานค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของประเทศศรีลังกา

ต่อมาท่านได้เดินทางไปทำงานวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามหายาน ที่ประเทศฝรั่งเศส พร้อมกับสอนพระพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ ในการทำงานวิจัยท่านได้ร่วมงานกับนักปราชญ์ทางศาสนาของประเทศฝรั่งเศสหลายท่าน เช่น Proffessor Dr. Paul Demieville ซึ่งต่อมาเป็นผู้เขียนคำนิยมให้กับหนังสือ What the Buddha Taught เล่มนี้

ต่อมาจากคำแนะนำของ Mrs I.B. Horner จากสมาคมบาลีปกรณ์ ประเทศอังกฤษ ท่านได้รับเชิญไปสอนวิชาพระ-พุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น Swarthmor College, University of Pensylvania และมหาวิทยาลัย UCLA

ในบั้นปลายชีวิต ท่านกลับมาสอนในประเทศศรีลังกา จนสิ้นอายุขัย โดยถึงแก่มรณภาพในปี ๑๙๙๗ มีผลงานหนังสือในภาษาอังกฤษ ดังนี้ History of Buddhism, What the BUddha Taught, The Herritage of the Bhikku และ Zen and the Taming of the Bull

<u>หมายเหตุท้ายเรื่อง</u> หนังสือ What the Buddha Taught ซึ่งเป็นต้นฉบับดั้งเดิม บัดนี้มีจำหน่ายในประเทศไทยแล้ว ที่ร้านหนังสือมหามงกุฏฯ ตั้งอยู่ตรงข้ามวัดบวรนิเวศวิหาร ถนนพระสุเมรุ บางลำพู จัดพิมพ์โดยมูลนิธิหอไตร ซึ่งเป็นผู้ถือลิขสิทธิ์หนังสือเล่มนี้ในประเทศไทย โดยได้รับหนังสืออนุญาตเป็นทางการจากท่านผู้เขียน ราคาเล่มละ ๒๐๐ บาท เท่านั้น ถูกกว่าฉบับที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ต่างประเทศ ที่จะราคาประมาณเล่มละ ๕๐๐ บาท นับเป็นโชคดีของคนไทยที่จะได้อ่านหนังสือเล่มนี้ที่เป็นต้นฉบับเดิมที่ท่านผู้เขียน เขียนเองด้วยภาษาที่ไพเราะสวยงาม คำแต่ละคำมีพลัง เป็นตัวอย่างงานเขียนที่ดี น่าศึกษา (สำหรับภาษาไทย ไม่มีจำหน่าย และหมดแล้ว)

What the Buddha Taught
ฉบับพิมพ์ขายในต่างประเทศ

เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน :

โอกาสเกิดได้ยาก ๔ ประการ

เรื่องพญานาคเอรกปัตต์

ป้าแอน

ขณะประทับอยู่ ณ กรุงพาราณสี พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเล่าเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของพญานาคเอรกปัตต์

ครั้งหนึ่ง มีพญานาคตนหนึ่ง ชื่อ เอรก-ปัตต์ ในอดีตชาติ เคยบวชเป็นพระภิกษุ ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ในระหว่างที่ครองเพศสมณะอยู่นั้น ได้กระทำอาบัติบางอย่าง เมื่อยังไม่ได้ปลงอาบัติให้เรียบร้อย ได้หมดอายุขัยสิ้นชีพไปเสียก่อน และได้ไปเกิดใหม่เป็นพญานาคเอรกปัตต์ตนนี้เอง มีชีวิตอยู่เฝ้ารอการอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้า

พญานาคเอรักปัตต์มีธิดาสาวสวยตนหนึ่ง จึงคิดจะใช้เธอเป็นเครื่องมือตามหาพระพุทธเจ้า โดยประกาศว่า หากใครสามารถตอบคำถามธิดาของตนได้ ก็จะยกนางให้ไปเป็นภรรยา จากนั้นก็ให้นางแต่งตัวอย่างสวยงาม แล้วฟ้อนรำด้วยลีลาอันอ่อนช้อย ในที่สาธารณะ ชายใดได้เห็นธิดาพญานาคนางนี้ ก็ให้หลงไหลพากันมาสมัครตอบคำถาม แต่ทว่า ไม่มีชายใดสามารถตอบคำถามของนางได้เลย จนเวลาผ่านไปพุทธันดรหนึ่ง

จนกระทั่ง พระโคดมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก วันหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรวจดูเวไนยสัตว์ด้วยพระญาณ เห็นชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อ อุตตร ทรงรู้ว่าชายหนุ่มผู้นี้จะได้บรรลุโสดาปัตติผลจากการตอบคำถามของธิดาพญานาคเอรกปัตต์ ดังนั้น ระหว่างที่อุตตรมานพกำลังเดินทางจะไปตอบคำถามของธิดาพญานาค พระพุทธองค์เสด็จมาหยุดเขาไว้ และแนะนำข้อธรรมที่จะไปตอบธิดาพญานาค เขาฟังแล้วเกิดดวงตาเห็นธรรมบรรลุโสดาบัน มีความเลื่อมใสในธรรม จนกระทั่งไม่มีความปรารถนาในตัวธิดาพญานาคอีก

อย่างไรก็ตาม เขาตัดสินใจไปตอบคำถามธิดาพญานาคต่อไป เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นที่จะได้มาฟังการตอบคำถามนั้น คำถามทั้ง ๔ คือ

๑. ผู้เป็นใหญ่อย่างไรชื่อว่า พระราชา

๒. อย่างไรเล่า ชื่อว่าพระราชามีธุลีบนพระเศียร

๓. อย่างไร ชื่อว่าปราศจากธุลี

๔. อย่างไร เรียกว่า คนพาล

คำตอบ คือ

๑. ผู้ที่สามารถควบคุมอายตนะทั้ง ๖ ได้ ชื่อว่า พระราชา

๒. ผู้ที่ถูกกิเลสครอบงำ ชื่อว่า พระราชาผู้มีธุลีบนพระเศียร

๓. ความเป็นอิสระจากกิเลส ชื่อว่า ปราศจากธุลี

๔. ผู้แสวงหากาม เรียกว่า คนพาล

หลังจากตอบคำถามทั้งสี่ข้อได้ถูกต้องแล้ว ธิดาพญานาคเอรกปัตต์ ได้ร่ายรำและร้องเพลงถามคำถามใหม่เกี่ยวกับห้วงน้ำแห่งตัณหา เรื่องการเกิดใหม่ เรื่องคำสอนที่ผิด เรื่องอวิชชา และทำอย่างไรจะพ้นจากอวิชชา อุตตรมานพ สามารถตอบคำถามได้ทั้งหมดจากการที่ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้ามาก่อนหน้านั้น

เมื่อเอรกปัตต์พญานาคได้ฟังคำตอบของอุตตรมานพ ก็รู้ได้ทันทีว่า บัดนี้ พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกแล้ว ตนจึงขอให้อุตตรมานพพาไปเข้าเฝ้า พญานาค เมื่อได้พบกับพระ-ศาสดาแล้ว ก็ดีใจมาก ได้ทูลเรื่องอาบัติของตน เมื่อครั้งเป็นพระภิกษุในพระศาสนาของพระ-พุทธเจ้ากัสสปะว่า ครั้งนั้น ตนได้ทำหญ้าให้ขาดออกจากกันขณะเดินทางโดยทางเรือ และได้มรณภาพลงเสียก่อนจะได้ปลงอาบัติ พระพุทธเจ้าทรงสดับคำบอกเล่าของเอรกปัตต์พญานาคแล้ว ตรัสถึงความยาก ๔ อย่างคือ การที่จะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ๑ การดำรงชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ๑ การได้ฟังพระสัทธรรม ๑ และ การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นเรื่องยากที่สุด

หมายเหตุท้ายเรื่อง มีคนเป็นจำนวนมากในโลกที่ไม่รู้ว่าการเกิดเป็นมนุษย์นั้นเกิดได้ยาก และเป็นโชคดีอย่างหนึ่ง เพราะโลกมนุษย์แห่งนี้เป็นที่เรียนรู้ธรรมะ และปฏิบัติธรรมะได้ตรงที่สุด สามารถฝึกฝนขัดเกลาตนเองจนถึงพระนิพพานได้ และมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นพระพุทธเจ้าได้ เมื่อไม่รู้ ก็ไม่สามารถเข้าถึงสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์สามารถบรรลุได้ ปล่อยให้โอกาสดีที่พึงได้หลุดลอยไปอย่างน่าเสียดาย

เก็บความจาก The Treasury of Truth (Dhammapada) ของ Ven. Weeragoda Sarada Mahathero (เรื่องมาในพุทธวรรค ธรรมบท)

ใต้ฟ้า วัดจากแดง

กองบรรณาธิการ

ใต้ฟ้าวัดจากแดงประจำเดือนพ.ย.นี้ เริ่มต้นด้วยงานกฐินประจำปี ซึ่งกำหนดจัดขึ้นใน**วันอาทิตย์ที่ ๑ พ.ย.** แล้วก็พอดีไปตรงกับหลายๆ วัดที่อยู่ในเขตบางกระเจ้า ทำให้ในวันงาน น้ำประปาไม่ไหลไปค่อนวัน เป็นบทเรียนสำหรับงานต่อไป ต้องสำรองน้ำไว้ใช้จะได้ไม่เกิดปัญหานี้อีก

สำหรับกฐินปีนี้ก่อนงานก็มีข่าวว่า วัดจากแดงทอดกฐินช่วงเช้าสำหรับคนไทย และช่วงบ่ายสำหรับชาวเมียนมาร์ ก็เลยทำให้มีผู้เข้าใจผิดว่า ทำไมจึงมีการถวายผ้ากฐิน ๒ ครั้ง ในเรื่องนี้พระอาจารย์มหาประนอมได้กล่าวชี้แจงไว้ในงานว่า กฐินปีนี้ มีคุณวิมลวรรณ ศฤงคารินทร์ ได้จองไว้ก่อนเป็นท่านแรก แล้วก็เปิดโอกาสให้ท่านอื่นเป็นเจ้าภาพร่วมได้ ถือว่าเป็นกฐินสามัคคี มิได้จำกัดไว้ที่เจ้าภาพรายเดียว มีเจ้าภาพเพิ่มอีก ๖ สาย คือ ๑. พลโทนรวีร์-คุณเสริมสุข ปัทมสถาน ๒. คุณไพจิต กลิ่นสุคนธาภรณ์ ๓. คุณรุจ-คุณบุปผา มาตุกุล ๔. คุณปรเมศ วิสุทธิกุลพาณิชย์ ๕. ผู้ใหญ่เอกพล อ่อนสวัสดิ์ ๖. คุณจินตพัฒน์ สิทธิเดชทรงพล ส่วนคณะชาวเมียนมาร์ก็ได้จัดขบวนมาทอดกฐิน นำผ้ากฐินมาร่วมด้วยในตอนบ่าย แต่การกรานกฐิน ซึ่งเป็นสังฆกรรมที่ต้องทำในพระอุโบสถ ในเขตสีมาจะมีในตอนเย็น โดยที่คณะสงฆ์จะคัดเลือกผ้าจากกองกฐินสามัคคีทั้งหมด โดยนำผ้าไตรมาเพียง ๑ ชุด เพื่อมอบให้พระรูปใดรูปหนึ่ง ที่เห็นว่าเหมาะสม ซึ่งในปีนี้ พระอาจารย์มหาประนอมได้เสนอมอบให้พระมหาจันทา ขนฺติโก ซึ่งถือเป็นพระอาวุโสมีพรรษามากที่สุดในพระที่กำลังศึกษาพระบาลีอยู่ เป็นผู้กรานกฐิน

เสร็จงานกฐินแล้ว **๒-๔ พ.ย.** พระวัดจากแดง ๒๕ รูป โดยมีพระธนัญชัย เตชปัญโญ ประสานงานกับทางคณะแพทย์

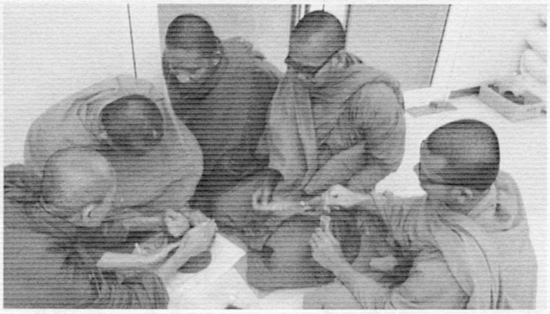

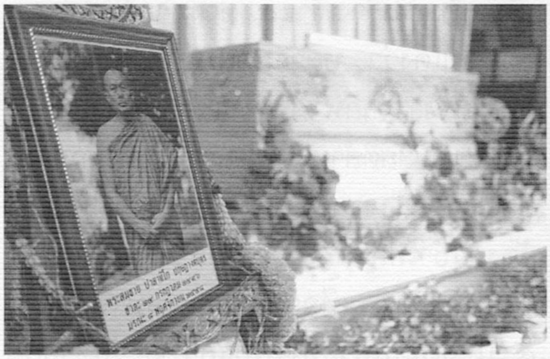
แผนไทยประยุกต์ โรงพยาบาลศิริราช ได้จัดการอบรมความรู้พื้นฐานการแพทย์แผนไทยขึ้น เป็นเวลา ๓ วัน ทำให้พระได้รับประโยชน์อย่างมากในเรื่องการดูแลรักษาสุขภาพด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นความรู้ใกล้ตัวด้วย เช่น สรรพคุณของสมุนไพรต่างๆ การนวดผ่อนคลาย และการบริหารร่างกายด้วยท่าฤาษีดัดตน อีกทั้งที่พัก สถานที่จัดอบรม รวมทั้งผู้บรรยาย คณะแพทย์และเจ้าหน้าที่ได้ถวายความรู้และการอุปัฏฐากดูแลอย่างดียิ่ง สร้างความประทับใจแก่พระภิกษุที่เข้าอบรมอย่างไม่รู้ลืม

ต่อมา**วันอาทิตย์ที่ ๘ พ.ย.** มีงานกฐินที่วัดมะเกลือ ใกล้บ้านพระอ.ประนอมและพระอ.ต่วน มีพระและโยมเดินทางไปกันมาก เมื่อเสร็จงานช่วงเช้าแล้ว ช่วงบ่ายก็มีข่าวจากวัดจากแดงว่า หลวงพ่อสมชาย ปาสาทิโก ได้ละสังขารจากพวกเราไปแล้ว เป็นเรื่องที่นำมาซึ่งมรณัสสติสำหรับพวกเราชาววัดทุกๆ คนอย่างยิ่ง หลังจากนั้นตลอดสัปดาห์จึงได้มีการจัดงานบำเพ็ญกุศลศพ ที่ศาลานาม หลวงพ่อสมชายเป็นพระที่อยู่วัดจากแดงมานานกว่า ๙ ปี มีเพื่อนพระที่จบไปแล้ว ๒ รุ่นด้วยกัน ช่วงที่จัดงานบำเพ็ญกุศลนี้ แม้ว่าจะเป็นช่วงปิดเรียน ส่วนมากพระจะกลับไปเยี่ยมภูมิลำเนาเดิม หรือไปงานกฐินของวัดต้นสังกัด แม้กระนั้น เมื่อท่านทราบข่าว ก็ได้มาร่วมงานศพมากพอสมควร งานฌาปนกิจจัดขึ้นเมื่อ**วันเสาร์ที่ ๑๔ พ.ย. ๒๕๕๘** เสร็จสิ้นไปด้วยความเรียบร้อยดี

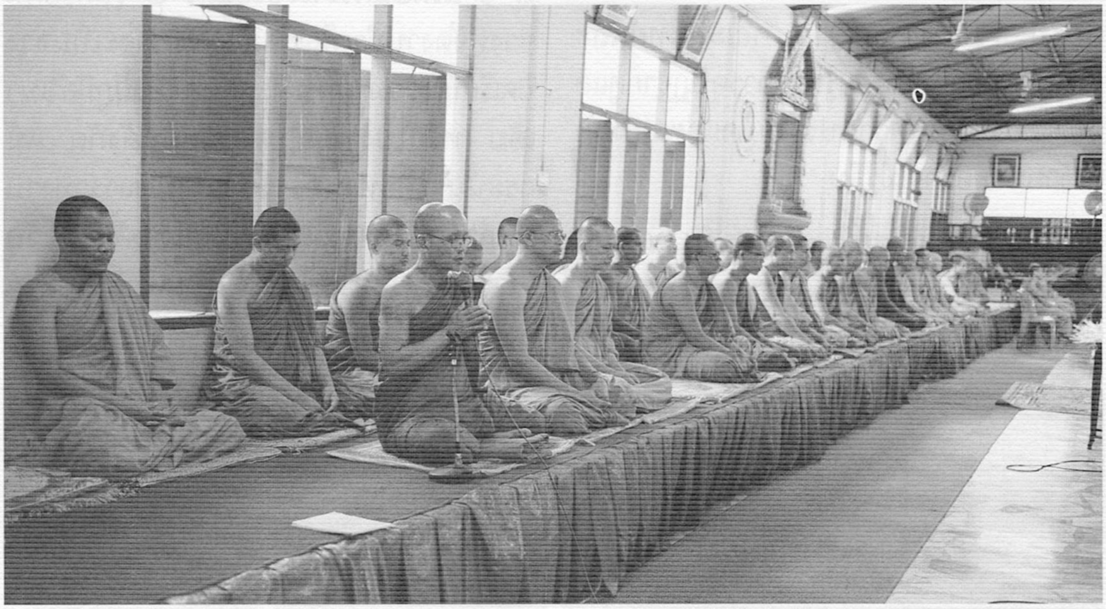

วันศุกร์ที่ ๒๐ พ.ย. มีงานทอดกฐินที่วัดป่าธารน้ำทิพย์ ต.หนองน้ำใส อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ปีนี้มีคุณแม่เสงี่ยม ศรีอนันต์ เป็นประธาน มีพระอาจารย์บุญญะ ปุญญวํโส เป็นประธานสงฆ์ และพระมหาวิสุทธิ ฐานากโร อยู่จำพรรษาด้วย วัดป่าธารน้ำทิพย์ก็เป็นวัดสาขาแห่งหนึ่งของวัดจากแดง มีพื้นที่ประมาณ ๒๐ ไร่ มีน้ำซับเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ใสสะอาดให้บริการประชาชนฟรี เป็นที่สงบเงียบ มีธรรมชาติที่น่ารื่นรมย์ พรรษาที่ผ่านมามีพระอยู่จำทั้งสิ้น ๒ รูป

วันเสาร์ที่ ๒๖ ธันวาคม ส่งท้ายปีนี้ วัดจากแดงจะได้จัดให้มีการแสดงธรรมชุดมงคลสูตรเป็นครั้งแรก โดยพระในวัดและศิษย์เก่าบางรูปได้ร่วมกันแสดง มงคลชีวิต ๓๘ ประการ ทั้งสิ้น ๓๘ กัณฑ์ จบภายในวันเดียว ท่านใดสนใจอยากร่วมเป็นเจ้าภาพการแสดงธรรมครั้งนี้ ติดต่อสอบถามได้ที่ คุณยศรินทร์ โชติเสน โทร. ๐๒-๔๔๘-๒๔๓๕

